

Pagaidu versija

ENERĢĻADVOKĀTA MIHALA BOBEKA [MICHAL BOBEK]

SECINĀJUMI,

sniegti 2018. gada 25. jūlijā (1)

Lieta C-310/16

Spetsializirana prokuratura

pret

Petar Dzivev,

Galina Angelova,

Georgi Dimov,

Milko Velkov

(Spetsializiran nakazatelen sad (Specializētā krimināltiesā, Bulgārijā) līgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Līgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība – Cēša pret krāpšanu pievienotās vārtības nodokļa (PVN) jomā – Noziedzīgi nodarījumi nodokļu jomā – Efektīva PVN iekasāšana – Dalībvalstu pienākumu apmērs – Ierobežojumi, kas izriet no Savienības vai valsts pamattiesībām – Pierādījumi, kas iegūti, pārkāpjot valsts tiesību aktus – Telesakaru pārtveršana – Jurisdikcijas neesamība tiesā, kas atļauj pārtveršanu

I. Ievads

1. *Petar Dzivev* ir apsūdzēts tādā noziedzīgā grupējuma vadīšanā, kas izdarījis krāpšanu pievienotās vārtības nodokļa (PVN) jomā. Lai iegūtu pierādījumus par viņa iesaisti, tika pārtverti telesakari (noklausītas telefonsarunas). Tomēr dažus no ierakstiem atļāva veikt tiesā, kurai acīmredzami nebija jurisdikcijas šādu atļauju izsniegt. Turklāt dažas atļaujas nebija pienācīgi pamatotas. Saskaņā ar Bulgārijas tiesību normām šādi iegūti pierādījumi ir nelikumīgi un tie nevar tikt izmantoti kriminālprocesā pret *Dzivev*.

2. Šajā faktu un tiesību normu kontekstā *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesā, Bulgārijā) jautā, vai tādā lietā kā šā Savienības tiesības aizliedz piemērot valsts tiesību normas, kurās ir noteikts aizliegums izmantot pierādījumus, kas iegūti pārtveršanas darbībās, kurām atļaujas ir izsniegusi tiesā, kam nav jurisdikcijas, un/vai šās atļaujas nav

pien?c?gi pamatotas, ja ar šiem pier?d?jumiem var?tu tikt pier?d?ta *P. Dzivev* iesaiste noziedz?g? nodar?jum? PVN jom?.

3. Cik liel? m?r? dal?bvalst?m ir pien?kums aizsarg?t Eiropas Savien?bas finanšu intereses saska?? ar LESD 325. pantu? Vai valsts ties?bu normu dr?kst – vai pat vajadz?tu – neiev?rot, ja t? ac?mredzami trauc? pien?c?gi un piln?b? iekas?t PVN, tostarp izmantojot sodu uzlikšanu par kr?pšanu vai cit?m nelikum?g?m darb?b?m, kas ietekm? Savien?bas finanšu intereses?

4. Netiek noliegts, ka par jaun?k?s judikat?ras straujo att?st?bu šaj? jaut?jum? Ties? ir bijušas diskusijas un, delik?ti sakot, iekš?jas nesaska?as. Vispirms Tiesa tais?ja spriedumu liet? *Taricco* (2). Tam sekoja spriedumi liet?s *M.A.S.* un *M.B.* (3) un *Scialdone* (4) – šie spriedumi ac?mredzami virz?j?s cit? (un – vismaz, manupr?t, – pie?emam?k?) virzien?. Nesen?kais spriedums ir pasludin?ts liet? *Kolev*, kur? dr?z?k, š?iet, ir notikusi atgriešan?s pie nost?jas liet? *Taricco* (5). ?emot v?r? virkni citu Tiesas spriedumu saist?b? ar šo jaut?jumu, patieš?m var neb?t tik viegli izprast, k?di šobr?d ir noteikumi. T?p?c šajos secin?jumos es m??in?šu izskaidrot, k?p?c es uzskatu, ka pareiz? pieeja *Taricco* un tai sekojošo lietu v?rt?šanai ir t?, kas izmantota liet?s *M.A.S.* un *Scialdone*, nevis liet? *Kolev*.

II. Tiesiskais regul?jums

A. Savien?bas ties?bu akti

1. Pamatties?bu harta

5. Eiropas Savien?bas Pamatties?bu hartas (turpm?k tekst? – “Harta”) 7. pant? ir noteikts, ka “ikvienai personai ir ties?bas uz savas priv?t?s un ?imenes dz?ves neaizskaram?bu”.

6. Saska?? ar 48. panta 2. punktu “ikvienam aps?dz?tajam tiek garant?tas ties?bas uz aizst?v?bu”.

2. L?gums par Eiropas Savien?bas darb?bu

7. Saska?? ar L?guma par Eiropas Savien?bas darb?bu (turpm?k tekst? – “LESD”) 325. panta 1. punktu “Savien?ba un dal?bvalstis apkaro kr?pšanu un cit?du nelikum?gu r?c?bu, kas apdraud Savien?bas finanšu intereses, saska?? ar šo pantu veicot pas?kumus, kuriem j?attur no š?das r?c?bas, k? ar? j?nodrošina efekt?va aizsardz?ba dal?bvalst?s, k? ar? Savien?bas iest?d?s un strukt?r?s”.

3. Konvencija par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardz?bu

8. Konvencijas par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardz?bu (turpm?k tekst? – “*PIF* konvencija”) (6) 1. panta 1. punkt? ir noteikts, ka

“kr?pšanai, kas ietekm? Eiropas Kopienu finanšu intereses, š?s Konvencijas noz?m? ir j?satur š?das paz?mes:

[..]

b) attiec?b? uz ie??mumiem, jebkura apzin?ta darb?ba vai bezdarb?ba attiec?b? uz:

- viltotu, nepareizu vai nepiln?gu apgalvojumu vai dokumentu lietošanu vai uzr?d?šanu, k? rezult?t? ir notikusi nelikum?ga piesavin?šan?s vai pretlikum?ga l?dzek?u patur?šana no Eiropas Kopien? Kopbudžeta fondiem vai budžeti?m, kurus administr? Eiropas Kopienas vai kurus administr? Eiropas Kopien? v?rd?;
- inform?cijas neizpaušanu, t?d?j?di p?rk?pjot ?pašu pien?kumu, kam ir t?das pašas sekas;
- likum?gi ieg?ta labuma nepareiz[u] izlietošan[u] ar t?du pašu rezult?tu.”

9. Konvencijas 2. panta 1. punkt? ir noteikts, ka “katra dal?bvalsts veic nepieciešamos pas?kumus, lai nodrošin?tu, ka 1. pant? min?t? darb?ba un 1. panta pirmaj? da?? min?t? l?dzdal?ba, uzskat?mā vai nodar?juma m??in?jums ir sod?mi ar efekt?viem, proporcion?liem un no š?d?m darb?b?m atturošiem krimin?lsodiem, ietverot vismaz liela apm?ra kr?pšanu gad?jumos sodus, kas saist?ti ar br?v?bas at?emšanu, kam par pamatu var b?t izdošana, t?d?j?di saprotot, ka par liela apm?ra kr?pšanu atz?stama kr?pšana, kuras priekšmets ir t? minim?l? summa, ko noteikusi katra Dal?bvalsts. Š? minim?l? summa nevar p?rsniegt 50 000 [EUR].”

4. L?mums 2007/436

10. Saska?? ar L?muma 2007/436/EK, Euratom (7) 2. panta 1. punktu:

“Pašu resursus, ko iek?auj Eiropas Savien?bas visp?r?j? budžet?, veido š?di ie??mumi:

[..]

b) neskarot 4. punkta otro da?u, piem?rot vis?m dal?bvalst?m vienotu likmi saska?otajai PVN apr??ina b?zei, kas noteikta saska?? ar Kopienas noteikumiem. Izmantot? apr??ina b?ze nedr?kst p?rsniegt 50 % no katras dal?bvalsts NKI, k? tas noteikts 7. punkt?;

[..].”

5. PVN direkt?va

11. Direkt?vas 2006/112/EK (turpm?k tekst? – “PVN direkt?vas”) (8) 250. panta 1. punkt? ir noteikts, ka “katrs nodok?a maks?t?js iesniedz PVN deklar?ciju, nor?dot visu inform?ciju, kas vajadz?ga, lai apr??in?tu iekas?jam? nodok?a summu un atskait?mo summu, tostarp cikt?l tas nepieciešams apr??ina b?zes noteikšanai to dar?jumu kop?jo v?rt?bu, uz ko attiecas min?tais nodoklis un atskait?šana, k? ar? jebkuru no nodok?a atbr?voto dar?jumu v?rt?bu”.

12. Direkt?vas 273. pants ir formul?ts š?di: “dal?bvalstis var uzlikt citus pien?kumus, ko t?s uzskata par vajadz?giem, lai pareizi iekas?tu PVN un nov?rstu kr?pšanu, saska?? ar pras?bu par vien?du rež?mu iekšzemes dar?jumiem un dar?jumiem starp dal?bvalst?m, ko veic nodok?a maks?t?ji, ar noteikumu, ka š?di pien?kumi tirdzniec?b? starp dal?bvalst?m nerada formalit?tes, š??rsojot robežas [..].”

B. Valsts ties?bu akti

13. Bulg?rijas konstit?cijas 32. panta 2. punkt? ir noteikts aizliegums p?rtvert personas telesakarus, iz?emot likum? nor?d?tos gad?jumus.

14. Konstit?cijas 121. panta 4. punkt? ir noteikts pien?kums tiesu nol?mumos nor?d?t pamatojumu.

15. Telesakaru p?rtveršana ir reglament?ta *Zakon za spetsialnite razuznavatelni sredstva*

(turpmāk tekstā – “Likums par speciālajām izmeklēšanas darbībām” jeb “ZSRS”) 1.–3., 6. un 12.–18. pantā, kā arī Kriminālprocesa kodeksa 172.–177. pantā. Iesniedzītiesa ir paskaidrojusi, ka pārtveršanu var tikt veikta gan pirms kriminālprocesa uzsākšanas (pirmstiesas izmeklēšanā), gan pēc tās. Pirmajā minētajā situācijā pieteikumu atļaujas saņemšanai iesniedz attiecīgā *Ministerstvo na vatreshnite raboti* (Iekšlietu ministrija) iestādē (izskatīmajā lietā – *Direktor na Glavna direksia za borba s organiziranata prestapnost* [Organizācijas noziedzības apkarošanas galvenās pārvaldes direktors]). Pēc kriminālprocesa uzsākšanas pieteikumu iesniedz prokuratūra. Pieteikums ir jānorāda, kuras personas telefons (vai kura telefona līnija) jānoklausās, kā arī tas, kāds noziedzīgais nodarījums tiek izmeklēts.

16. Telesakaru pārtveršana ir likumīga tikai tad, ja to iepriekš ir atļāvis vai nu tiesas priekšsēdētājs, vai priekšsēdētāja vietnieks, kurai ir jurisdikcija izskatīt pieteikumu, pieņemot galīgu tiesas nolikumu.

17. 2012. gada 1. janvārī spēkā stājās *Zakon za izmenenie i dopalnenie na Nakazatelno-protsesualnia kodeks* (turpmāk tekstā – “Likums, ar ko groza un papildina Kriminālprocesa kodeksu” jeb “ZIDNPK”) attiecībā uz *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesa) izveidi un darbību. Saskaņā ar šo likumu pilnvaras pār kriminālprocesiem pret noziedzīgām organizācijām no *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa) tika nodotas *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesa). Saskaņā ar ZIDNPK 5. pantu minētajai tiesai tika piešķirta arī kompetence konkrētos gadījumos izdot atļauju telesakaru pārtveršanai.

18. Saskaņā ar ZIDNPK 9. panta 2. punktu uzsāktus un izskatīšanā esošus kriminālprocesus pabeidz iestādes, kurām attiecīgi bija jurisdikcija līdz minētajam datumam. No 2012. gada 6. marta šī norma ir grozīta tādējādi, ka pārtveršanas kontroli veic tiesa, kurai bija jurisdikcija līdz 2012. gada 1. janvārim.

III. Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

19. *Petar Dzivev, Galina Angelova, Georgi Dimov un Milko Velkov* (turpmāk tekstā – “apsūdzātie”) ir apsūdzāti par to, ka laika posmā no 2011. gada 1. jūnija līdz 2012. gada 31. martam viņi ir bijuši iesaistīti noziedzīgā grupājumā. Tiek apgalvots, ka viņi, izmantojot uzņēmumu *Karoli Kapital EOOD* (turpmāk tekstā – “*Karoli*”), savlaicīgi ir veikuši noziedzīgus nodarījumus nodokļu jomā. Ar šādu darbību viņi ir izvairījušies no nodokļa, kas uzņēmumam būtu uzlikts saskaņā ar *Zakon za danak varhu dobavenata stoynost* (“Likums par pievienotās vērtības nodokli”) aprēķināšanas vai samaksas. Minētās četras personas tiek apsūdzētas arī par konkrētiem noziedzīgiem nodarījumiem nodokļu jomā, ko *Karoli* izdarījis laikposmā no 2011. gada 1. jūnija līdz 2012. gada 31. janvārim. Nodokļa summa, par ko netika paziņots un kas netika samaksāta, ir 372 667,99 Bulgārijas levas (BGN) (vairāk nekā 190 000,00 EUR).

20. Pirms tika uzsākti kriminālprocesi pret apsūdzētajiem, kompetentās iestādes Organizācijas noziedzības apkarošanas galvenās pārvaldes direktors laikposmā no 2011. gada 10. novembra līdz 2012. gada 2. februārim iesniedza pieteikumus pārtvert apsūdzēto saziņu. *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa, Bulgārija) priekšsēdētājs deva atļauju veikt šo noklausīšanos.

21. Pēc 2012. gada 1. janvāra reformas prokurors bija pilnvarots pieprasīt telefonsarunu noklausīšanos. 2012. gada martā viņš lūdza *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesa, iesniedzītiesa) priekšsēdētājam atļauju un saņēma to. Minētajā atļaujā tika atļauts noklausīties konkrētas visu četru apsūdzēto telefona līnijas.

22. *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesa) uzdod jautājumus par šo iepriekš atļauto pārtveršanu likumības pārbaudi, norādot divas no saistībām ar minētajām atļaujām

izrietošas problēmas. Pirmkārt, tajā neesot bijis pienācīga pamatojuma. Iesniedzētāja lūgumā sniegt prejudiciālu nolikumu norāda, ka attiecīgajās pārtveršanas atļaujās ir tikai citā tiesību normu teksts un tajās nav (individuāla, konkrēta) pamatojuma. Iesniedzētāja uzskata, ka saskaņā ar Bulgārijas tiesību normām tas ir nepietiekams pamatojums. Otrkārt, dažas no minētajām atļaujām (tās, kas izdotas 2012. gada janvārī un februārī) ir izsniegusi tiesu iestāde, kam nebija jurisdikcijas, tas ir, *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa). Tā kā faktā rašanās laikā *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa) vairs nebija jurisdikcijas izsniegt šādas atļaujas, tai pārtveršanas pieprasījums būtu bijis jāpārsta *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā kriminālā tiesa).

23. Turklāt iesniedzētāja norāda, ka vēlāk sistēmiskās kļūdas atļauju speciālo izmeklēšanas darbību veikšanai, it īpaši telesakaru pārtveršanai, izdošanā ierēdņi konstatēja valsts lēmē. Tā rezultātā tika grozīti piemērojamie tiesību akti.

24. Iesniedzētāja piemin, ka nebija pilnīgi skaidrs, vai *ZiDNPK* 9. pantā ietvertais pārejas noteikums attiecas arī uz notiekošu pirmstiesas izmeklēšanu. Minētā norma ir radījusi apjoma un pretrunīgu judikatūru. Tomēr *Varhoven kasatsionen sad* (Augstākā kasācijas tiesa, Bulgārija) 2014. gada 16. janvārī skaidrojošajā lēmumā (9) Nr. 5/14 apstiprināja ekskluzīvās jurisdikcijas principu iestādei, kam uzticēts pienākums īstenot kriminālprocesus. Šim principam nav izņēmumu. Iesniedzētāja uzskata, ka šis princips valsts tiesību aktos ir īpaši nozīmīgs. Tā tas ir gadījumos, kad tiek izmantotas speciāls izmeklēšanas darbības, tostarp telesakaru pārtveršana. Tādējādi šajos gadījumos atļauju drīkst izdot tikai tās tiesas priekšsēdētājs (vai pilnvarots priekšsēdētāja vietnieks), kurai ir attiecīgā jurisdikcija. Ja atļauju izdevis cits attiecīgās tiesas tiesnesis vai citas tiesas priekšsēdētājs vai priekšsēdētāja vietnieks, no tā skaidri izriet, ka attiecīgā atļauja ir prettiesiska un neviens no iegūtajiem pierādījumiem nedrīkst tikt izmantots. Vērtējuma pamatā ir pilnīgi formāls kritērijs, proti, vai atļauju ir izdevusi iestāde, kurai bija jurisdikcija.

25. Kā tādā paskaidro iesniedzētāja, pierādījumiem, kas iegūti pārtveršanas darbībās, kuras atļāvusi tiesa, kam nebija jurisdikcijas, – *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa) –, ir milzīga nozīme izskatīmajā lietā. Tie skaidri un neapšaubāmi pierāda daudzus telefona zvanus starp apsūdzēto *P. Dzivev* un pārējiem apsūdzētajiem, kā arī viņa vadošo lomu. Tomēr saskaņā ar valsts tiesību aktiem šie pierādījumi nevar tikt izmantoti kriminālprocesā, jo tie ir iegūti nelikumīgi, tas ir, to iegūšanu ir atļāvusi tiesa, kurai vairs nebija jurisdikcijas un kura, šī lietā, pienācīgi nepamatoja tās izsniegtās atļaujas. Iesniedzētāja secina, ka *P. Dzivev* var tikt notiesāts tikai tādā gadījumā, ja šīs telefona sarunas varētu tikt izmantotas kā pierādījumi. Pretējā gadījumā *P. Dzivev* būtu jāattaisno.

26. Šādos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos *Spetsializiran nakazatelensad* (Specializētā kriminālā tiesa) nolikuma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“1) Vai ar:

– Līguma par Eiropas Savienības darbību 325. panta 1. punktu, kurā ir noteikts, ka dalībvalstis veic pasākumus efektīvai aizsardzībai pret krāpšanu un citādu nelikumīgu rīcību, kas apdraud Savienības finanšu intereses;

– [PIF konvencijas] 2. panta 1. punktu, skatītu kopā ar 1. panta 1. punkta b. apakšpunktu saistībā ar [Lēmuma 2007/436] 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu, atbilstoši kuriem katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu efektīvu sodīšanu par krāpšanu pievienotās vērtības nodokļa jomā;

– Hartas 47. panta pirmo un otro daļu, kurās ir nodrošinātas tiesības uz efektīvu tiesību

aizsardzību tiesību aktos noteikt ties,

ir saderīgi, ka saskaņā ar valsts likumiem nedrīkst izmantot pierādījumus, kas iegūti, izmantojot “speciāls izmeklēšanas darbības”, proti, tādā personu telesakaru pārtveršanu, pret kurām vēlāk celta apsūdzība par krāpšanu PVN jomā, jo atāujū šo pasākumu veikšanai ir devusi tiesa, kurai nebija jurisdikcijas, un šajā ziņā tiek ņemti vērā šādi nosacījumi:

- iepriekš (no viena līdz trīs mēnešiem pirms tam) pieteikumi atāut pārtvert daļu šo telesakaru ir iesniegti tajā pašā tiesā, kura izdevusi atāujū un kurai šajā laikposmā vēl bija jurisdikcija;
- pieteikums atāut apstrādāto telesakaru pārtveršanu (pagarināt iepriekš atāauto telesakaru pārtveršanu un atāut jaunu telefona līniju noklausīšanas) ir iesniegts tajā pašā tiesā, kurai vairs nebija jurisdikcijas, jo tieši pirms tam tās jurisdikcija tika nodota citai tiesai; kaut arī tai nebija jurisdikcijas, sēkotnējā tiesa ir izskatījusi pieteikumu pāc bērtības un izdevusi atāujū;
- vēlāk (aptuveni pāc mēneša) ir iesniegts jauns pieteikums atāut noklausīties tās pašas telefonu līnijas un atāujū ir izsniegusi tiesa, kurai tagad jau bija jurisdikcija;
- nevienā no izdotajām atāujām faktiski nav norādīts pamatojums;
- likuma norma, ar kuru tika noteikta jurisdikcijas pāreja, bija neskaidra un izraisīja daudzus pretrunīgus tiesas nolēmumus, tādēļ *Varhoven* [kasatsionen] *sad* [Augstākā kasācijas tiesa] aptuveni divus gadus pāc atbilstoši likumam notikušās jurisdikcijas pārejas un apstrādātās telesakaru pārtveršanas izdeva saistošu skaidrojošu lēmumu;
- tiesa, kura izskata šo lietu, nav tiesīga lemt par pieteikumiem atāut izmantot speciāls izmeklēšanas darbības (telesakaru pārtveršanu); tomēr tai ir jurisdikcija lemt par veiktās telesakaru pārtveršanas likumību, tostarp konstatēt, ka atāuja neatbilst likuma prasībām, un tādēļ nevērtēt šādu veidu iegūtos pierādījumus; šādas pilnvaras ir piešķirtas tikai tādā gadījumā, ja tikusi izdota derīga atāuja pārtvert telesakarus;
- šo pierādījumu (apsūdzēto telefonsarunu, kuru pārtveršanu atāvēvusi tiesa, kam vairs nebija jurisdikcijas) izmantošanai ir milzīga nozīme, lai izlemtu jautājumu par [apsūdzētā k] tādās organizātas noziedzīgas grupas organizētāja atbildību, kura tikusi izveidota ar mērķi veikt noziedzīgus nodarījumus pievienotās vārtības nodokļa jomā, pārkāpjot Bulgārijas Likumu par pievienotās vārtības nodokli noteikto, vai [k] uzskatīt, ka veikta konkrēti noziedzīgus nodarījumus nodokļu jomā atbildību, turklāt viņš var tikt atzīts par vainīgu un sodīts tikai tad, ja šīs telefona sarunas drīkst tikt izmantotas kā pierādījumi; pretējā gadījumā viņš būtu jāattaisno[?]

2) Vai izskatāmajai lietai ir piemērojams spriedums, kas pieņemts prejudiciālā nolēmuma procedūrā C-614/14?”

27. 2016. gada 25. jūlijā, pāc Tiesas nolēmuma pieņemšanas lietā C-614/14 (10), iesniedzējtiesa atsauca otro jautājumu. Tā uzskatīja, ka minētajam jautājumam vairs nav nozīmes, jo Tiesa jau ir sniegusi lietderīgu atbildi uz to.

28. Ar 2017. gada 12. maija lēmumu Tiesas priekšsēdētājs apturēja tiesvedību šajā tiesā saskaņā ar Tiesas Reglamenta 55. panta 1. punkta b) apakšpunktu, gaidot nolēmumu lietā *M.A.S.* un *M.B.* (11). Tiesvedība tika atsākta 2017. gada 12. decembrī pāc Tiesas sprieduma pasludināšanas minētajā lietā.

29. Polijas valdība un Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus.

IV. Vērtējums

30. Šie secinājumi ir strukturēti šādi. Pirmkārt, es pārskatīšu, kuras Savienības tiesību normas ir piemērojamas izskatāmajai lietai, un, ņemot vērā attiecīgās normas, pārfrāzēšu iesniegto jautājumu (A). Otrkārt, esi uzskaitīšu attiecīgo judikatūru par dalībvalstu pienākumiem saistībā ar Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzību (B). Treškārt, pamatojoties uz minēto judikatūru, ieteikšu (saprātīgus) ierobežojumus (citādi pārlieku plašam) pienākumam (efektīvi) aizsargāt Eiropas Savienības finanšu intereses (C). Visbeidzot, pievērsšos konkrētajam iesniedzējtiesas uzdotajam jautājumam (D).

A. Piemērojamās tiesību normas un uzdoto jautājumu pārfrāzēšana

1. Kuras Savienības tiesību normas ir piemērojamas izskatāmajai lietai?

31. Iesniedzējtiesa uzdotajos jautājumos atsaucas uz vairākiem Savienības tiesību normām, proti, LESD 325. panta 1. punktu, PIF konvencijas 2. panta 1. punktu un 1. panta 1. punkta b) apakšpunktu, Lēmuma 2007/436 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu un Hartas 47. panta pirmo un otro daļu.

32. Pirmkārt, saskaņā ar LESD 325. panta 1. punktu Eiropas Savienībai un dalībvalstīm ir pienākums apkarot krāpšanu un citādu nelikumīgu rīcību, kas apdraud Eiropas Savienības finanšu intereses, veicot pasākumus, kuriem jāattur no šādas rīcības, kā arī jābūt efektīviem. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru jādziens "Savienības finanšu intereses" ietver ieņēmumus un izdevumus, kas iekauti Eiropas Savienības budžetā, kā arī citu ar Līgumiem izveidotu organizāciju, biroju un aģentūru budžetos. Ieņēmumi no vienotas likmes piemērošanas saskaņotajai PVN aprēķina bāzei tiek iekauti Eiropas Savienības pašu resursos.

33. Pamatojoties uz to, Tiesa ir apstiprinājusi, ka pastāv tieša saikne starp PVN ieņēmumu iekasēšanu, ievērojot piemērojamās Savienības tiesības, un atbilstošo PVN resursu nodošanu Savienības budžetam: "jebkādi trūkumi pirmo minēto iekasēšanā iespējami izpaužas kā otrā minētā samazinājuma cēlonis" (12). Tādējādi Savienības budžeta aizsardzībai ir pilnībā un pienācīgi jāiekasē PVN. Tā kā izskatāmā lietā inkriminētie noziedzgie nodarījumi esot traucējuši PVN iekasēšanu, no tā izriet, ka ir piemērojams LESD 325. panta 1. punkts.

34. Otrkārt, PIF konvencijas 1. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir atauta "ieņēmumu" jēdziena plaša interpretācija, atsaucoties uz "Eiropas Kopienų vispārīgā budžeta vai Eiropas Kopienų pārvaldītā vai Eiropas Kopienų interesēs pārvaldītā budžeta līdzekļiem". Spriedumā lietā *Taricco* Tiesa apstiprināja, ka ar šo jēdzienu ir "aptverti ieņēmumi, kuri iegāti, piemērojot vienotu likmi saskaņotajai PVN aprēķina bāzei, kas noteikta saskaņā ar Savienības noteikumiem" (13). Galu galā, iesniedzējtiesai būs jānovērtē, vai izskatāmās lietas faktiskajos apstākļos nodarījumiem nodokļu jomā pamatlietā patiešām varētu tikt piemērots minētās konvencijas 1. panta 1. punkta b) apakšpunktā formulētais krāpšanas jēdziens. Tomēr, balstoties uz faktiem, kā tos ir izklāstījuši iesniedzējtiesa, var pieņemt, ka, ņemot vērā PIF konvencijas 1. panta 1. punkta b) apakšpunktā minēto krāpšanas PVN jomā jēdziena plašo izpratni, tas tā patiešām ir.

35. Treškārt, papildus LESD 325. panta 1. punktam un PIF konvencijai iesniedzējtiesa piemin arī Lēmumu 2007/436. No Lēmuma 2007/436 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta izriet, ka Eiropas Savienības pašu resursi ietver ieņēmumus no vienotas likmes saskaņotajai PVN aprēķina bāzei, kas noteikta saskaņā ar Savienības noteikumiem, piemērošanas. Tomēr minētais lēmums neattiecas uz to, kādā mērā dalībvalstīm ir pienākums aizsargāt šīs intereses un kāda ir [šā pienākuma] būtība. Tādējādi minētais lēmums, šīet, ir piemērojams tikai Eiropas Savienības finanšu interešu jēdziena satura noteikšanai, lai izskatāmajai lietai varētu piemērot citas

Savienības tiesību normas.

36. Ceturtkārt, uz tādām lietām, kda ir izskatāmā lieta, attiecas arī PVN direktīva, lai gan iesniedzējtiesa to nav konkrēti pieminējusi (14). PVN direktīvas 206. panta nodokļa maksājumiem ir noteikts pienākums samaksāt PVN, iesniedzot nodokļu deklarācijas saskaņā ar šīs direktīvas 250. panta 1. punktu. Ar PVN direktīvas 273. pantu dalībvalstīm ir dota iespēja veikt pasākumus, lai nodrošinātu samaksu. Tās var uzlikt citus pienākumus, ko tās uzskata par vajadzīgiem, lai pareizi iekasētu PVN un novērstu krāpšanu. Sankciju izvēle, ja tās vispār ir, paliek dalībvalstu ziņā, ja vien uzliktie sodi ir efektīvi, samērīgi un atturoši (15). Šīs normas attiecas uz izskatamo lietu tādējādi, ka ar tām dalībvalstīm ir uzlikts arī pienākums veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu pienācīgu PVN iekasēšanu un, šādi rīkojoties, aizsargātu Eiropas Savienības finanšu intereses.

37. Manuprāt, no iepriekš minētā izriet, ka uz izskatamo lietu attiecas šīs normas – LESD 325. panta 1. punkts, PIF konvencijas 1. panta 1. punkts un 2. panta 1. punkts un PVN direktīvas 206. pants, 250. panta 1. punkts un 273. pants. Lai gan ir dažas atšķirības (16) pienākumos un saistībās, kas izriet no šīm normām, tomēr praktisku apsvērumu dēļ tie var tikt izvērtēti kopā, jo tie ir arī diezgan līdzīgi.

38. Pēc jebkuras piezīmes ir jāizsaka par Hartas piemērojamību. Komisija apgalvo, ka nav iespējams ietekmēt pamattiesības, ja Savienības tiesību akti *neizliedz* piemērot attiecīgās valsts tiesību normas. Tāpēc iesniedzējtiesas uzdotais jautājums par iespējamu Hartas pārkāpumu esot hipotētisks.

39. Es saprotu šo argumenta loģiku – ja Tiesa nolēmtu, ka to ierosina Komisija rakstveida apsvērumos, ka Savienības tiesību akti *neizliedz* aplūkotās valsts tiesību normas, vairs nebūtu jāpārbauda, vai šo normu neievērošana atbilst pamattiesībām.

40. Tomēr es nedomāju, ka tādā lietā, kda ir izskatāmā lieta, Harta darbojas tikai kā metaforisks “sekundārais aizsprosts” situācijā, kurā jau ir pieņemta konkrēta –, iespējams, patiešām apšaubāma – interpretācija par Savienības materiālo tiesību normām konkrētā jautājumā. Harta un tās noteikumi caurvij visu Savienības tiesisko regulējumu. Tāpēc Harta ir piemērojama un attiecas uz attiecīgo materiālo tiesību normu “primāro interpretāciju” – izskatāmā lietā uz LESD 325. panta 1. punktu, PIF konvenciju un PVN direktīvu, kas ir jāinterpretē, ņemot vērā Hartu. Raugoties šādi, Hartas noteikumu ievērošana ierobežo minēto normu interpretācijas iespēju amplitūdu, it īpaši attiecībā uz gandrīz neierobežoto efektivitātes argumentu.

41. Šo iemeslu dēļ saistībā ar pamattiesībām izvirzītais jautājums nav hipotētisks. Hartas attiecīgās normas, it īpaši 7. pants (privātās dzīves neaizskaramība) un 48. panta 2. punkts (tiesības uz aizstāvību), ir piemērojamas izskatāmajai lietai.

2. Iesniedzējtiesas jautājuma pārrīzējums

42. Iesniedzējtiesas Tiesai uzdotais jautājums ir diezgan detalizēts. Aplūkojot to līguma sniegtā prejudiciālā nolikumuma kontekstā, man šķiet, ka ir redzamas konkrētas bažas par diviem aspektiem attiecībā uz to, ka tika atautas apstrādātās pārtveršanas. Pirmkārt, dažas no pārtveršanas ataujām izsniedza tiesa, kurai acīmredzami vairs nebija jurisdikcijas, proti, jurisdikcijas konkrētais saturs un apjoms bija neskaidri pēc tiesību akta grozījuma. Otrkārt, ataujas nebija pienācīgi pamatotas saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

43. Pamatojoties uz šiem diviem norādītajiem faktiem, kuru noskaidrošana ir valsts tiesu ekskluzīvā kompetencē, iesniedzējtiesa saskaņā ar valsts tiesību aktiem nonāca pie šādiem

secinājumiem – pierādījumi ir iegūti nelikumīgi, un tie nedrīkst tikt izmantoti kriminālietī. Atkaroti jānorāda, ka attiecīgu valsts tiesību aktu piemērošana faktiem ir valsts tiesas ekskluzīvā jurisdikcija un atbildība.

44. Šajā prejudiciālā nolūmuma tiesvedībā tiek pieņemts, ka abi minētie elementi ir patiesi. Šo punktu, ņemot vērā acīmredzamās interpretācijas atšķirības, kādas pastāv Bulgārijas tiesu vidū par to, kurai tiesai ir jurisdikcija atļaut telesakaru pārtveršanu pēc tiesību akta grozījuma, es vālos uzsvērt pilnīgi skaidri. Šai Tiesai neapšaubami nav jāinterpretē valsts tiesību akti, ne jālemj par to, kura valsts tiesa ir interpretējusi tos pareizi.

45. Tāpēc – nekādi nepārņemot vai neapstiprinot nevienu no viedokļiem par to, kurai valsts tiesai bija jurisdikcija atļaut apstrādāt pārtveršanas darbības, kā arī neapspriežot standartus, kādi jāpiemēro pārtveršanas atļauju pamatojumam, – es sākšu ar to, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem pierādījumi ar pārtveršanas atļauju palīdzību bija iegūti nelikumīgi un tā rezultātā tika pamatoti piemērota “izslēgšanas noteikuma” valsts versija par to, ka šādi pierādījumi nevar tikt izmantoti kriminālprocesā.

46. ņemot vērā šos precizījumus, jautājumu, uz kuru Tiesa ir lūgta sniegt atbildi, var pārfrāzēt šādi: vai, ņemot vērā pamatlietas konkrētos apstākļus, LESD 325. panta 1. punkts, PIF konvencijas 1. panta 1. punkts un 2. panta 1. punkts un PVN direktīvas 206., 250. un 273. pants, interpretējot tos kopā ar Hartu, aizliedz piemērot tādus valsts noteikumus par pierādījumu pieņemšanu, kuros ir noteikts, ka nelikumīgi iegūti pierādījumi nedrīkst tikt ņemti vērā?

B. Atbilstošā judikatūra

47. Jautājumam par efektīvu PVN iekasēšanu Tiesa ir pievērsusies vairākos nolūmumos (17). Tomēr pēdējā laikā Tiesa ir pievērsusi īpašu uzmanību gadījumiem, kuros kriminālprocess bija uzsākts pret personām, kurām celta apsūdzība par nodarījumiem vai nu PVN, vai muitas nodokļa jomā, kā arī jautājumam par šajos procesos piemēroto valsts tiesību normu vai prakses (ne)efektivitāti. Šajā sadaļā tiks aplūkoti būtiskākie paziņojumi, ko Tiesa iekļāvusi nolūmumos, kas attiecas uz iepriekš minēto veida lietām.

48. Pirmkārt, spriedumā lietā *Åkerberg Fransson* (18) Tiesa nolēma, ka saskaņā ar LESD 325. pantu, PVN direktīvas 2. pantu, 250. panta 1. punktu un 273. pantu, kā arī LES 4. panta 3. punktu katrai dalībvalstij ir jāveic visi atbilstošie normatīvie un administratīvie pasākumi, lai nodrošinātu PVN iekasēšanu pilnā apmērā tās teritorijā, ja novērš izvairīšanās [no PVN maksāšanas], kā arī jāapkaro citas nelikumīgas darbības, kas ietekmē Eiropas Savienības finanšu intereses (19).

49. Tomēr Tiesa ir arī skaidri norādījusi, ka šo pienākumu stenošana uz dalībvalstīm attiecas Savienības pamattiesības atbilstoši Hartas 51. panta 1. punktam (20). Situācijā, kad Savienības tiesību aktos pilnībā nav noteikta dalībvalsts rīcība, valsts iestādes un tiesas joprojām var piemērot savus valsts standartus pamattiesību aizsardzībai, ja vien šāda piemērošana nekaitē nedz Hartā noteiktajam aizsardzības līmenim, kā to interpretē Tiesa, nedz Savienības tiesību pārākumam, vienotībai un efektivitātei (21).

50. Vēlāk spriedumos lietās *Taricco* (22) un *M.A.S.* un *M.B.* (turpmāk tekstā – “*M.A.S.*”) (23) Tiesai tika uzdots jautājums par to, vai likumības princips varētu mazināt PVN iekasēšanas efektivitāti.

51. Lietā *Taricco* Tiesa vispirms atgādināja dalībvalstu pienākumus, kas noteikti LESD 325. pantā un PIF konvencijas 2. panta 1. punktā (24). Tā secināja, ka valsts tiesību normas par noilguma termiņa pārtraukumu, kuru piemērošanas rezultātā ievērojamā skaitā kriminālietu par

liela apjoma kr?pšanu neb?tu piespriests sods, ir pretrun? Savien?bas ties?b?m, pamatojoties uz to, ka min?t?s normas nav efekt?vas un atturošas (25).

52. P?c tam Tiesa izv?rt?ja sekas, ko rada min?to valsts ties?bu normu neatbilst?ba Savien?bas ties?b?m, un valsts tiesas lomu. T? nol?ma, ka LESD 325. panta 1. un 2. punkts ir tieši piem?rojami. T? rezult?t? nedr?kst?ja tikt piem?rota neviena no pretrun? esoš?m valsts ties?bu norm?m (26). Tom?r Tiesa atg?din?ja, ka, ja valsts tiesa nolemtu nepiem?rot attiec?g?s valsts ties?bu normas, tai tik un t? b?tu j?nodrošina, ka tiek iev?rotas attiec?go personu pamatties?bas (27). Katr? zi?? ar š?du valsts ties?bu normu nepiem?rošanu netiktu p?rk?ptas aps?dz?tajam Hartas 49. pant? garant?t?s ties?bas. Tas t? ir t?p?c, ka tas nek?di nenoz?m?tu, ka aps?dz?tais tiek noties?ts par darb?bu vai bezdarb?bu, kas t? izdar?šanas br?d? saska?? ar valsts ties?bu aktiem netika uzskat?ta par noziedz?gu nodar?jumu, vai ka tiktu piem?rots sods, kas attiec?gaj? br?d? nebija noteikts valsts ties?bu aktos (28).

53. Apm?ram p?c gada Tiesai bija j?p?rskata sava nost?ja liet? *M.A.S. Iesniedz?jtiesa* min?taj? liet?, *Corte costituzionale* (Konstitucion?l? tiesa, It?lija), pauda šaubas par to, vai risin?jums liet? *Taricco* ir sader?gs ar It?lijas konstitucion?l?s sist?mas principiem, it ?paši ar (sankciju) likum?bas (valsts) principu. T? apgalvoja, ka Savien?bas ties?bu p?rkumam nav j?b?t tik t?lejošam, lai skartu nacion?lo identit?ti, kas piem?t dal?bvalsts pamatstrukt?r?m un kas aizsarg?ta LES 4. panta 2. punkt?.

54. Tiesa atbild? atk?rtoti atg?din?ja dal?bvalstu pien?kumus, kas izriet no tieši piem?rojam? LESD 325. panta 1. punkta, k? ar? valstu tiesu pien?kumu nepiem?rot pret?jas valsts ties?bu normas, kas reglament? [noilguma termi?a] p?rtraukumu (29). Tom?r Tiesa pievienoja *Taricco* risin?jumam ar? divus svar?gus noteikumus. Pirmk?rt, t? uzsv?ra valsts likumdev?ja prim?ro pien?kumu pie?emt t?du noilguma regul?jumu, kas nodrošina atbilst?bu LESD 325. pantam (30). Otrk?rt, Tiesa nor?d?ja, ka faktu norises laik? Savien?bas likumdev?js nebija saska?ojis ties?bu normas, kas reglament?ja noilgumu un bija piem?rojamās krimin?lprocesiem saist?b? ar PVN (31). Šaj? kontekst? valsts iest?des un tiesas pamatties?bu aizsardz?bai var?ja piem?rot valsts standartus, pamatojoties uz nosac?jumiem, k?di noteikti spriedum? liet? *Åkerberg Fransson* (32).

55. Tiesa ar? nor?d?ja, ka likum?bas princip? ietvert?s pras?bas par paredzam?bu, precizit?ti un krimin?llikuma atpaka?ejoša sp?ka neesam?bu (33) It?lijas ties?bu sist?m? ir piem?rojamās ar? noilguma regul?jumam. T? rezult?t? Tiesa nosprieda, ka, ja valsts tiesas uzskata, ka pien?kums nepiem?rot attiec?g?s valsts ties?bu normas ir pretrun? likum?bas principam, t?m šis pien?kums neb?tu j?pilda, pat ja t? iev?rošana valst? ?autu nov?rst situ?ciju, kas nav sader?ga ar Savien?bas ties?b?m (34).

56. Kopš sprieduma pasludin?šanas liet? *M.A.S.* Tiesas virspal?ta ir pasludin?jusi tr?s citus spriedumus saist?b? ar Savien?bas ties?bu aktos noteiktiem dal?bvalstu pien?kumiem, kas attiecas uz Eiropas Savien?bas finanšu interešu aizsardz?bu visp?r?gi un ar? konkr?ti uz PVN iekas?šanu.

57. Pirmk?rt, liet? *Scialdone* Tiesa atg?din?ja – t? k? nav veikta Savien?bas ties?bu saska?ošana attiec?b? uz sodiem PVN jom?, dal?bvalst?m saska?? ar to procesu?lo un institucion?lo autonomiju ir ties?bas lemt par sodiem, kas piem?rojami p?rk?pumiem PVN jom?, iev?rojot l?dzv?rt?bas un efektivit?tes principus (35). Otrk?rt, liet? *Menci* Tiesa nor?d?ja, ka dal?bvalst?m ir ties?bas izv?l?ties sodus par p?rk?pumiem PVN jom?, ja vien tiek iev?rotas pamatties?bas, it ?paši Hartas 50. pant? ietvertais *ne bis in idem* princips. T? secin?ja, ka administrat?vu tiesved?bu un krimin?lprocesu, k? ar? sodu kumul?šana ar zin?miem nosac?jumiem ir sader?ga ar 50. pantu (36).

58. Trešk?rt, nesen?kais spriedums liet? *Kolev* (37) ar? ir ?paši svar?gs izskat?maj? liet?.

Min?taj? liet? l?gumu sniegt prejudici?lu nol?mumu ar? iesniedza *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializ?t? krimin?ltiesa) Bulg?rij?. Tom?r š? lieta attiec?s uz valsts ties?bu normu, kur? noteikta krimin?lprocesa izbeigšana p?c aps?dz?t?s personas l?guma gad?jum?, ja kopš pirmstiesas krimin?lprocesa uzs?kšanas ir pag?juši vair?k nek? divi gadi un prokurors nav pabeidzis pirmstiesas krimin?lprocesu.

59. P?c tam, kad Tiesa bija atk?rtoti nor?d?jusi, ka saska?? ar LESD 325. panta 1. punktu dal?bvalst?m ir pien?kums uzlikt efekt?vus un atturošus sodus par muitas ties?bu aktu p?rk?pumiem, t? uzsv?ra, ka dal?bvalst?m ar? ir j?nodrošina, lai krimin?lprocesa noteikumi at?autu efekt?vu izmekl?šanu un sod?šanu par š?diem noziedz?giem nodar?jumiem (38). Tiesa t?l?k nor?d?ja, ka prim?ri valsts likumdev?jam ir j?nodrošina, lai valsts procesu?lo ties?bu sist?ma, kas piem?rojama krimin?lvaj?šanai par noziedz?giem nodar?jumiem, kuri apdraud Eiropas Savien?bas finanšu intereses, neb?tu formul?ta t?d?j?di, ka šai sist?mai piem?tošu iez?mju d?? rodas sist?miskš?dus p?rk?pumus veidojošo darb?bu nesod?m?bas risks, k? ar? j?nodrošina aps?dz?to personu pamatties?bu aizsardz?ba. Valsts tiesai savuk?rt nekav?joties ir ar? j?nodrošina LESD 325. panta 1. punkt? noteikto pien?kumu iedarb?gums un vienlaikus j?iev?ro pamatties?bas (39). Katr? zi?? valsts tiesa nevar at?aut krimin?lprocesa izbeigšanu, pamatojoties tikai uz to, ka tas b?tu labv?l?g?k aps?dz?taj?m person?m (40).

60. Visbeidzot, ir ar? spriedums liet? *WebMindLicences* (41), ko tieši cit? iesniedz?jtiesa. Min?t? lieta attiec?s uz saiknes defin?šanu starp administrat?vu procesu un krimin?lprocesu, k? ar? nodok?u maks?t?ju ties?b?m šaj? liet?. Tika ar? tieši uzdots jaut?jums par p?rtveršanas darb?b?s ieg?tu pier?d?jumu izmantošanu, lai konstat?tu ?aunpr?t?gas r?c?bas past?v?šanu attiec?b? uz PVN. Iesniedz?jtiesa jaut?ja, vai nodok?u iest?des dr?kst izmantot pier?d?jumus, kas ieg?ti krimin?lproces?, tostarp p?rtveršan? ieg?tus pier?d?jumus, savu l?mumu pamatošanai.

61. Tiesa nol?ma, ka LES 4. panta 3. punkts, LESD 325. pants un PVN direkt?vas 2. pants, 250. panta 1. punkts un 273. pants neaizliedz nodok?u iest?dei izmantot paral?l?, v?l nepabeigt? krimin?lproces? bez nodok?u maks?t?ja zi?as ieg?tus pier?d?jumus pret vi?u, lai konstat?tu ?aunpr?t?gas r?c?bas past?v?šanu PVN jom?. Tam bija paredz?ts nosac?jums, ka tiek iev?rotas Savien?bas ties?b?s garant?t?s ties?bas, ?paši t?s, kas ietvertas Hart? (42).

62. Kopum? š?iet, ka no past?v?g?s judikat?ras izriet, ka saska?? ar LESD 325. panta 1. punktu vai nu atseviš?i, vai kop? ar *PIF* konvencijas 2. panta 1. punktu, vai ar PVN direkt?vas 2. pantu, 250. pantu un 273. pantu dal?bvalst?m ir pien?kums veikt visus nepieciešamos pas?kumus, lai sarg?tu Eiropas Savien?bas finanšu intereses, tai skait? nodrošin?t efekt?vus un atturošus administrat?vus sodus vai krimin?lsodus.

63. Šaj? zi?? dal?bvalstu pien?kumi ir plaši. Papildus individu?liem sodiem tie ietver vesela valsts noteikumu kopuma pie?emšanu, ieskaitot krimin?lprocesa noteikumus (43). Savien?bas ties?bu m?r?is ir nodrošin?t, lai gan valsts, gan Savien?bas ties?b?s jaut?jums par valsts noteikumiem neatkar?gi no to procesu?l?s vai materi?ltiesisk?s b?t?bas nekav?tu efekt?va un atturoša soda noteikšanu.

64. Tom?r judikat?r? ir vienl?dz skaidrs, ka princip? dal?bvalstu pien?kumus, kas izriet no Savien?bas ties?b?m, ierobežo pamatties?bas (44). Neatkar?gi no t?, vai noteikumi, kas tieši vai netieši attiecas uz sankcij?m PVN vai muitas jom?, ir saska?oti, Eiropas Savien?bai un dal?bvalst?m attiec?go pilnvaru ?stenošan? ir saistošas pamatties?bas saska?? ar Hartas 51. panta 1. punktu.

C. Efekt?va PVN iekas?šana un t?s ierobežojumi

65. Vienk?rši sakot, izskat?maj? liet? (atkal) izvirz?tais jaut?jums p?c b?t?bas ir š?ds: vai

valsts tiesa PVN (vai citu Eiropas Savienības resursu) “efektīvas iekasšanas” dēļ drīkst izvēlēties nepiemērot valsts tiesību normas, k?, piemēram, tiesību normas par noilguma termiņu (*Taricco* un *M.A.S.* spriedumi), monetāro sliekšni kriminālpārbaudes noteikšanai (*Scialdone*), laika ierobežojumus, kas piemērojami pirmstiesas kriminālprocesa izbeigšanai (*Kolev* spriedums), vai, k? izskatāmā lietā, – valsts tiesību normas par nelikumīgi iegūtu pierādījumu pieņemšanu kriminālprocesā, ja šādu noteikumu piemērošana nozīmētu, ka apsūdzētais netiek sodīts?

66. Tiesas atbilde uz šo konkrēto jautājumu, atkal to vienkāršojot, svārstās no “jā, ja tas notiek ievērojamā skaitā lietu” (*Taricco* spriedums) līdz “nē, valsts tiesību aktos ir jāatrisina šādas sistēmiskas kļūdas” (*M.A.S.* un *Scialdone* spriedumi), līdz “principā – nē, bet faktiski – jā, ja tas notiek sistemātiski un ja tiek ievērotas apsūdzētā pamattiesības” (*Kolev* spriedums).

67. Man ir grūti iedomāties, k? p?d?jo minēto, spriedumā lietā *Kolev* izmantoto pieeju valsts tiesas varētu ņemt vērā. Valsts tiesai būtu jāatsakās no to valsts noteikumu piemērošanas kriminālprocesā, kuri, pēc tās ieskatiem, neatbilst tieši piemērojamam LESD 325. panta 1. punktam, bet t? drīkstētu tos nepiemērot tikai tad, ja tas neaizraisa apsūdzētā pamattiesību pārkāpumu. Bet k? tās būtu identificējamās? Vai tad tiesības uz taisnīgu (krimināli)lietas izskatīšanu un/vai tiesības uz aizstāvību nav ietvertas visas apsūdzētā tiesības, kuras ir vērta precīzi ievērot? Vai arī pastāv mazāk svarīgas tiesības (“otrširgas tiesības”), kuras nosaka individuāli katra valsts tiesa un tad pēc izvēles atmet, ja tās traucē notiesāšanai?

68. Tāpēc šīet, ka šis konkrētais judikatūras aspekts v?l “tiek izstrādāts”. Šajā sadaļā es sniegšu vairākus ieteikumus, k? rezumēt un attēstīt minēto judikatūru. Šajā procesā ir pilnīgi skaidrs, ka dalībvalstīm ir jāievēro pienākumi, kas izriet no LESD 325. panta 1. punkta, k? arī no visiem iepriekšminētajiem Savienības tiesību aktiem (45). Tāpat arī pilnībā jāatzīst, ka šie pienākumi var attiekties uz jebkuru valsts tiesību elementu, ar kuru faktiski tiek ņemti vērā šie pienākumi (46). Turklāt tie jāsteno efektīvi. Šajā sadaļā tiks analizēta šādu, visaptverošu pienākumu izcelsme un ierobežojumu apmērs (1., 2. un 3. sadaļa), tas, vai šie ierobežojumi atšķiras atkarībā no piemērojamā valsts noteikuma (4. sadaļa), un, visbeidzot un varbūt – vissvarīgāk, jautājums par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem – ja tiek konstatēta šāda neatbilstība, tad kādas sekas tas rada individuālās izskatāmās (un, iespējams, citās izskatāmās esošās) lietās (5. sadaļa)?

69. Taisnības labad jau sākumā ir jānorāda, ka šeit izvirzītā pieeja balstās stingrā pārliecībā, ka pareizais risinājums jautājumā par dalībvalstu iespējamām (sistēmiskām) kļūdām PVN efektīvas iekasšanas (vai citu Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzībā) ir lietās *M.A.S.* un *Scialdone* izmantotais risinājums, nevis tas, kas rasts lietās *Taricco* un *Kolev*.

1. Savienības saskaņošanas pasākums

70. Iedziņināšanās jautājumā par to, kāds noteikums, v?rtības vai intereses varētu tikt izmantoti, lai līdzsvarotu vai ierobežotu prasību efektīvi aizsargāt Eiropas Savienības finanšu intereses, un k? to darīt, noteikti jāskaidro ar izskatāmā lietā piemērojamo ES tiesību normu būtības analīzi.

71. Spriedumā lietā *M.A.S.* Tiesa uzsvēra, ka faktu norises laikā pamatlietā Savienības likumdevējs v?l nebija saskaņojis tiesību normas par noilgumu, kas bija piemērojamas kriminālprocesā PVN jomā, un kopš t? brīža saskaņošana ir bijusi tikai daļēja (47).

72. Ko tieši šajā kontekstā nozīmē “saskaņošana”, un kādas sekas rada Savienības saskaņošanas pasākuma esamība vai trūkums?

73. Pirmkārt, jānorāda, ka diskusijas veidošana “saskaņošanas” jēdziena kontekstā var būt

zinām mērķa maldinoša. Problēma slēpjas tajā, ka jādziens “saskaņošana” norāda uz zinām mērķa veiktu nozares analīzi, raugoties uz tiesību aktu kopumu noteikt jomā vai uz konkrētu likumdošanas instrumentu. Turklāt vai “daļēji saskaņotai” vai “minimālai saskaņotai” attiecīgajā tvērumā, lai kāds tas arī būtu, būtu tādās pašas sekas kā “pilnīgi saskaņotai”?

74. Tāpēc šīet, ka patiesā pārbaude drīzāk ir tas, vai pastāv skaidrs Savienības noteikums vai noteikumu kopums, kuru mērķis ir izsmeļoši reglamentēt vienu konkrētu jomu, tādējādi efektīvi liedzot dalībvalstīm iespēju pieņemt autonomus noteikumus. Šādas pārbaudes mērķis vairāk ir mikroanalīze, aplūkojot konkrētu noteikumu vai, labākajā gadījumā, precīzi definētu Savienības tiesību aspektu.

75. Spriedums lietā *Melloni* (48) un noteikumi par Eiropas apcietināšanas ordera neizpildes pamatiem aizmuguriska notiesājoša sprieduma gadījumā, kas ietverti Pamatlēmuma 2002/584/JHA 4.a pantā (49), ir uzskatāms piemērs šajā ziņā. Minētajā normā ietvertie noteikumi patiešām izsmeļoši reglamentē Eiropas apcietināšanas ordera procesa vienu aspektu, tādējādi izslēdzot autonomus valsts noteikumus šajā ziņā. Ir veikta Savienības “saskaņošanas pasākuma” esamības pārbaude iepriekšminētajā nozīmā, ņemot vērā Pamatlēmuma 2002/584 4.a punktu un situācijas, uz kurām tas attiecas. Protams, nav izvirzīts apgalvojums, ka ar Pamatlēmumu pilnībā būtu aptverta visa attiecīgā tematika (neraugoties uz formulējumu un neatkarīgi no tā, vai tā ietvertu visu Eiropas apcietināšanas ordera nodošanas procedūru vai kriminālprocesu kā tādus).

76. Jāatzīst, ka šādi pirmtiesību iedarbībai ne vienmēr ir vajadzīga pilnīga “tekstuāla sakritība” starp Savienības un valsts noteikumiem. Šāda “saskaņošana” un no tās izrietošs pirmtiesības var būt arī funkcionāla rakstura. Lai gan šis nav uzskatāms par konkrētu noteikumu, citu skaidru noteikumu esamība attiecībā uz saistītiem jautājumiem var kavēt vai ierobežot konkrētus dalībvalstu noteikumus tādā apmērā, kādā uz faktisko jautājumu attiecas Savienības tiesības (50).

77. Otrkārt, skaidru tādus noteikumu esamību, ar kuriem izsmeļoši tiek reglamentēti konkrēti plašākas jomas aspekti, ir dabisks rezultāts – tā izslēdz dalībvalstu autonomu rīcību. Kad Savienības likumdevējs ir noteicis pasākumus, kas pilnībā reglamentē kādu jautājumu, dalībvalstīm vairs nav iespējams pieņemt pašām savus noteikumus, ja vien šo noteikumu mērķis nav īstenot Savienības tiesību noteikumus, un, tos īstenojot, netiek atlaisti vairāk, nekā paredzēts Savienības tiesībās.

78. Šeit jāuzsver, ka katrā individuālajā gadījumā ir jānosaka, cik cieša ir saikne starp faktisko situāciju pamatlietā un attiecīgā saskaņošanas pasākumu. Neatkarīgi no tā, cik skaidrs, precīzs un pilnīgs ir piemērojamais Savienības noteikums, ja pamatlietas fakti ir tikai attīli saistīti ar šo noteikumu, dalībvalstīm ir rīcības brīvība pieņemt savus autonomus noteikumus, lai arī strīds formāli ir Savienības tiesību piemērošanas jomā.

79. Tādējādi ir skaidrs, ka pastāv gradācija. No vienas puses, būs lietas, kurās uz valsts noteikumu attieksies “saskaņots” Savienības noteikums, vai nu pamatojoties tieši uz formulējumu, vai tāpēc, ka tie ir tik tuvi, ka ir funkcionāli saistīti (kā lietā *Melloni*). Virzoties prom uz gradācijas pusi, kas ir tālāk no skaidra Savienības tiesību noteikuma, būs lietas, kurās valsts tiesību normai vāļ būs kāda saistība ar Savienības tiesību normu, bet šā saistība būs vājāka. Šīs kategorijas lietu piemēri būtu Tiesas judikatūra par sankcijām PVN jomā, tādās lietas kā *Åkerberg Fransson* vai *Scialdone*. Jādziens “sankcijas” kopā ar atbilstošiem pašības vārdiem patiešām ir pieminēts attiecīgās Savienības tiesību normās, bet tās noteikti nav pietiekami detalizētas, lai sniegtu skaidrus Savienības noteikumus par šā s lietas izvirzītiem konkrētiem sankciju elementiem attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem PVN jomā. Visbeidzot, gradācijas tālākajā punktā ir lietas, kuras vāļ joprojām ir Savienības tiesību piemērošanas jomā, bet ir saistītas ar valsts tiesību normām, kas ir diezgan tālu no jebkādiem skaidriem Savienības tiesību noteikumiem

attiecīgaj? jaut?jum?. T?, piem?ram, jaut?jumi, ko rad?ja *Ispas* lieta (piek?uve dokumentiem PVN p?rbaudes proced?r?), *Kolev* lieta (laika ierobežojumi, kas piem?rojami pirmstiesas krimin?lprocesa izbeigšanai), k? ar? izskat?m? lieta v?l joproj?m zin?m? m?r? saist?s ar PVN *iekas?šanu*. Bet ir j?liek liet? izt?le, lai savienotu j?dzienu “iekas?šana” un min?to lietu faktiskos apst?k?us.

80. Jo cieš?k situ?cija ir saist?ta ar skaidri formul?tu Savien?bas ties?bu pras?bu, jo dal?bvalst?m ir maz?k r?c?bas br?v?bas un jo vair?k b?s vienvēd?ba. Savuk?rt – jo maz?k situ?cija ir saist?ta ar skaidru un konkr?tu Savien?bas ties?bu normu, joproj?m ietilpstot Savien?bas ties?bu piem?rošanas jom?, jo dal?bvalst?m ir liel?ka r?c?bas br?v?ba, t?d?j?di pie?aujot liel?ku daž?d?bu. Atsaucoties uz metaforu, kas tikusi izmantota nedaudz atš?irg? kontekst? (51), bet kas par?da to pašu ideju – jo tuv?k b?kai atrodamies, jo sp?c?g?ks ir t?s gaismas staru k?lis, aiz?nojot visus p?r?jos gaismas avotus. Jo t?l?k no b?kas virz?mies, jo v?j?ks k??st t?s gaismas staru k?lis, pak?peniski sajaucoties ar gaismu no citiem gaismas avotiem.

2. Efekt?vas PVN iekas?šanas ierobežojumu Savien?bas vai valsts izcelsme

81. Liet? *M.A.S.* Tiesa papildus nor?d?ja, ka faktu norises laik? Savien?bas likumdev?js nebija saska?ojis ties?bu normas attiec?b? uz noilgumu, kas bija piem?rojamas krimin?lprocesi?m saist?b? ar PVN. Uzreiz p?c š? nov?rojuma Tiesa secin?ja, ka t?d?? It?lijas Republikai tobr?d bija br?v?ba sav? ties?bu sist?m? noteikt, ka šis regul?jums, t?pat k? noteikumi par noziedz?gu nodar?jumu defin?šanu un sodu noteikšanu, ietilpst materi?lo krimin?lties?bu norm?s un t?d?j?di ir pak?rtots noziedz?gu nodar?jumu un sodu likum?bas principam (52).

82. Ar šo pazi?ojumu Tiesa jom?, kas v?l nav saska?ota, at??va piem?rot valsts konkr?tu interpret?ciju attiec?b? uz pamatties?bu (likum?bas principu), kas ir aizsarg?ta gan Savien?bas ties?b?s, gan valsts ties?b?s.

83. Vai tas noz?m?, ka efekt?vu PVN iekas?šanu vienm?r ierobežo gan Savien?bas, gan valstu ties?bu normas attiec?b? uz pamatties?b?m? Atbilde b?s atkar?ga no attiec?g?s valsts ties?bu normas satura un, k? nor?d?ts šo secin?jumu iepriekš?j? sada??, t?s p?rkl?šan?s vai saiknes ar “saska?otu” noteikumu.

84. ?sum? – ir iesp?jamas divas situ?cijas: *pirm?* – piem?rojam? valsts ties?bu norma vai nu prec?zi atbilst Savien?bas l?men? saska?otu noteikumu formul?jumam, vai ar? funkcion?li ir tik cieši saist?ta ar šiem noteikumiem, ka p?d?jo min?to piem?rošanas rezult?t? faktiski k??st lieka. Š?d? gad?jum? atrunas un ierobežojumi attiec?b? uz šiem noteikumiem vai l?dzsvarošana ar tiem ir “horizont?la” rakstura, tas ir, saist?b? ar Savien?bas izcelsmes interes?m, v?rt?b?m un pamatties?bu standartiem (53). *Otr?* – attiec?g? valsts ties?bu norma neietilpst š?d? formul?juma vai (sapr?t?gi ciešas) funkcion?las saiknes kategorij?, bet joproj?m ir Savien?bas ties?bu piem?rošanas jom?. Š?d? gad?jum? ierobežojumi, tostarp pamatties?bu ierobežojumi, izriet no ab?m sist?m?m – (minim?lajiem) Savien?bas ties?bu standartiem, jo dal?bvalsts r?kojas Savien?bas ties?bu ietvaros, un Savien?bas ties?bu pilnvarota r?c?ba nevar b?t bez Hartas 51. panta 1. punkta piem?rošanas un ar? valsts ties?bu normu ierobežojumiem, kuros papildus var b?t noteikts augst?ks aizsardz?bas l?menis š?d?s liet?s.

85. Š? atš?ir?ba izskaidro, k?p?c Tiesa liet? *Melloni* izsl?dza valsts aizsardz?bas standarta piem?rošanu, bet nep?rprotami at??va toliet? *M.A.S.*

86. Spriedum? liet? *Melloni* pamatlietas situ?ciju reglament?ja skaidrs noteikumu kopums, kas ietverts Pamatl?mum? 2002/584 (54). T?p?c, pamatojoties uz valsts ties?bu aktos ietvertajiem noteikumiem kop? ar Hartas 53. pantu, nebija iesp?jams papildin?t Pamatl?mum? 2002/584

min?tos neizpildes pamatus, pievienojot jaunu pamatu, pat t?d? gad?jum?, ja šis jaunais pamats ir balst?ts dal?bvalsts konstit?cij?. Tiesa uzskat?ja, ka t?d?j?di tiktu rad?tas šaubas par šaj? pamatl?mumu? defin?to pamatties?bu aizsardz?bas standartu vienot?bu un p?rk?pti abpus?j?s atz?šanas un [tiesisk?s] pa??v?bas principi, kurus ar šo l?mumu ir iecer?ts aizsarg?t, un t?d?j?di tiktu apdraud?ta min?t? pamatl?muma efektivit?te (55).

87. Citiem v?rdiem sakot, iz?emot ?rk?rtas apst?k?us (56), ties?bu aktu vienveid?guma gad?jum? Savien?bas l?men? dr?kst piem?rot tikai Savien?bas pamatties?bu standartu, ja Savien?bas ties?bu akt? ir noteiktas skaidras un izsme?ošas pras?bas attiec?b? uz konkr?tu jaut?jumu. Š?d? gad?jum? tiek pie?emts, ka Savien?bas likumdev?js jau ir atradis l?dzsvaru starp pamatties?bu aizsardz?bu, no vienas puses, un attiec?g? pas?kuma iedarb?gumu attiec?b? uz t? m?r?i, no otras puses. Nepieciešam?bas gad?jum? šis l?dzsvars var tikt apstr?d?ts Ties?, pamatojoties uz Savien?bas pamatties?bu aizsardz?bas standartu k? krit?riju, lai izv?rt?tu apstr?d?to Savien?bas saska?ošanas pas?kumu. T?d?j?di galu gal? Tiesa aizsarg?s pamatties?bas, paturot pr?t?, ka saska?? ar Hartas 52. panta 3. punktu Savien?bas aizsardz?bas standarts nevar b?t zem?ks par to, k?ds noteikts Eiropas Cilv?kties?bu konvencij? (turpm?k tekst? – “ECTK”).

88. Sal?dzin?jumam – spriedum? liet? *M.A.S.*, k? ar? liet? *Scialdone* (vai *Åkerberg Fransson*) š?das “saska?ošanas” nebija t?d? izpratn?, ka uz šaj?s liet?s apstr?d?taj?m valsts ties?bu norm?m vai nu tieši attiektos skaidra Savien?bas ties?bu norma šaj? zi??, vai ar? Savien?bas ties?bu norma ne?autu t?s piem?rot. Attiec?gi šai r?c?bas br?v?bai tika piem?roti divu veidu ierobežojumi. No vienas puses, uz dal?bvalsti turpina attiekties Savien?bas l?dzv?rt?bas un efektivit?tes pras?bas (57), k? ar? Hart? noteiktie pamatties?bu aizsardz?bas minim?lie standarti (58). No otras puses, t? k? dal?bvalstis izmanto r?c?bas br?v?bu, t?s, p?rskatot noteikumus, ko t?s pie??mušas š?s r?c?bas br?v?bas ietvaros, var izmantot ar? pašas savu pamatties?bu j?dzienu – ar nosac?jumu, ka saska?? ar Hartas 53. pantu to nodrošin?tais aizsardz?bas l?menis nav zem?ks par taj? noteikto.

89. P?d?j? piez?me ir j?izsaka par nepieciešamo “vienot?bas” vai “vienveid?guma” pak?pi attiec?b? uz p?d?j?m min?taj?m situ?cij?m. Tiesa periodiski ir paudusi viedokli, ka valsts iest?des un tiesas joproj?m var piem?rot savus valsts standartus pamatties?bu aizsardz?bai, ja vien š?da piem?rošana nekait? ne Hart? noteiktajam aizsardz?bas l?menim, k? to interpret? Tiesa, ne Savien?bas ties?bu p?rkumam, vienot?bai un efektivit?tei (59).

90. Man j?atz?st, ka es š?du nosac?jumu praktisko darb?bu varu izt?loties ar zin?m?m gr?t?b?m, it ?paši attiec?b? uz “vienot?bas” pras?bu, kas ietverta otraj? nosac?jum?. K? piem?ru šaj? sakar? var min?t laika ierobežojumus PVN deklar?ciju iesniegšanai. Lai ar? regul?ru PVN deklar?ciju nepieciešam?ba ir noteikta PVN direkt?vas 250. panta 1. punkt?, tieši tas, k? š?s deklar?cijas b?tu administrat?vi j?iesniedz (piem?ram, cik bieži, k?d? form?t? vai k?dos termi?os), nav noteikts. T?p?c p?d?jie min?tie jaut?jumi nav “saska?oti” t?d? izpratn?, k?da izkl?st?ta šo secin?jumu iepriekš?j? sada??, un t?d?j?di tie ietilpst jom?, kur? dal?bvalstis saglab? r?c?bas br?v?bu. Princip? š?di valsts noteikumi b?s daž?di un atš?ir?gi, bet š?da nacion?la diferenci?cija ir dabiski iesp?jama ar nosac?jumu, ka šie noteikumi neapdraud Hart? noteikto p?rkumu, visp?r?jo efektivit?ti un minim?los aizsardz?bas standartus.

91. T?p?c p?rkuma, vienot?bas un efektivit?tes pras?bas, it ?paši “vienot?bas” pras?ba, iesp?jams, neb?tu j?uztver *burtiski* taj?s jom?s, kur dal?bvalst?m v?l joproj?m ir r?c?bas br?v?ba, lai gan š?s pras?bas, protams, ir piem?rojamas situ?cij?s, kad valsts piem?ro saska?otus Savien?bas noteikumus.

3. Hartas noz?me

92. Atkar?b? no t?, vai Savien?bas ties?bu normas piln?b? reglament? attiec?go situ?ciju t?d? izpratn?, k?da iztirz?ta šo secin?jumu iepriekš?j?s sada??s, Hartai b?s interesanta du?la noz?me, ierobežojot efekt?vu PVN iekas?šanu. Gad?jumos, kuros ir skaidri piem?rojama Savien?bas ties?bu norma vai normu kopums, ar to tiks noteikts kop?gais *maksim?lais* standarts. Situ?cij?s, kur?s nav Savien?bas ties?bu saska?ošanas, Harta b?s *minim?lais* pamatties?bu aizsardz?bas sliekšnis.

93. Pirmk?rt, saska?ošanas situ?cij? Harta darbosies k? griesti. T? k? saska?? ar 53. pantu valsts aizsardz?bas standartu piem?rošana ir izsl?gta, tad Harta ir vien?g? pamatties?bu m?raukla, kura tiks izmantota, lai izv?rt?tu Savien?bas saska?ošanas pas?kumus vai valsts pas?kumus, ar kuriem tie tiek ieviesti. Šaj? kontekst? no Hartas izrietošais 52. panta 3. punkta aizsardz?bas standarts ir vismaz tikpat augsts cik ECTK standarts, bet ar 52. panta 1. punktu tiek nodrošin?ts, ka pamatties?bu ierobežojumi ir skaidri ierobežoti un nep?rsniedz nepieciešamo, lai nodrošin?tu, piem?ram, Eiropas Savien?bas finanšu intereses. Š?s normas garant?, ka ar pašu Hartu ir nodrošin?ta augsta pamatties?bu aizsardz?bas pak?pe, nosakot *iedarb?gus* ierobežojumus PVN iekas?šanai. T? k? Harta ir da?a no Savien?bas prim?raj?m ties?b?m, ar? t?s pamat? ir [Savien?bas ties?bu] p?rkuma, vienot?bas un efektivit?tes pras?bas. Tai un cit?m Savien?bas prim?ro ties?bu norm?m, t?d?m k? LESD 325. pants, ir vien?ds juridiskais statuss, un tiesai ir j?nodrošina pareizais l?dzsvars starp pamatties?b?m un konkur?još?m v?rt?b?m vai interes?m.

94. Otrk?rt, Hart? ir noteikts minim?lais sliekšnis situ?cij?s, kad nav veikta saska?ošana, tostarp situ?cij?s, kad Savien?bas ties?bu norm?s dal?bvalst?m ir atst?ta zin?ma br?v?ba, lai t?s var?tu pie?emt ties?bu aktus vai ?stenošanas k?rt?bu (60). No 53. panta ir skaidrs, ka dal?bvalstu konstit?cij? un ar? starptautiskaj?s ties?b?s var tikt noteikti augst?ki aizsardz?bas standarti par tiem, k?di ietverti Hart?.

95. Un atkal – vai š?d?s situ?cij?s Savien?bas ties?bu “p?rkums, vienot?ba un efektivit?te” t?p?c ir ietekm?ti? Jo maz?k saska?ošanas past?v, jo maz?ka ir iesp?ja princip? apdraud?t Savien?bas ties?bu p?rkumu, vienot?bu un efektivit?ti. Protams, valsts standartu piem?rošana noz?m? daž?d?bu, nevis vienveid?gumu. Tom?r gad?jumos, kad nav veikta saska?ošana, valsts aizsardz?bas standarts ir piem?rojams tikai vair?k vai maz?k plašajai r?c?bas br?v?bai, kura dal?bvalst?m ir atst?ta paš?s Savien?bas ties?b?s. T?p?c valsts, nevis Savien?bas r?c?ba ir izv?rt?jama, ?emot v?r? stingr?ko m?rauklu, k?da noteikta valsts konstit?cij?. Citiem v?rdiem sakot, jo plaš?ka ir dal?bvalstu r?c?bas br?v?ba, jo maz?k riska Savien?bas ties?bu p?rkumam, vienot?bai un efektivit?tei.

4. Valsts krimin?lties?bu normu materi?ltiesiskais vai procesu?lais raksturs

96. Spriedum? liet? M.A.S. rad?s jaut?jums par to, vai attiec?g? ties?bu norma par noilgumu p?c b?t?bas bija materi?ltiesiska vai procesu?la, un l?dz ar to, vai likum?bas princips aptver ar? šo normu. T? k? It?lijas ties?bu sist?m? ir noteikts, ka š?di noteikumi ir materi?ltiesiski, Tiesa akcept?ja, ka gad?jum?, kad nav veikta ties?bu normu saska?ošana, ir j?piem?ro It?lijas ties?bu sist?mas izpratne par likum?bas principu. Liet? M.A.S., k? ar? iepriekš liet? *Taricco* šis jaut?jums rad?s konkr?ti saist?b? ar Hartas 49. pantu, k? ar? saist?b? ar jaut?jumu par to, vai min?taj? pant? ietvert?s garantijas attiecas uz “tikai materi?ltiesiskajiem” vai ar? uz “procesu?lajiem” krimin?lties?bu noteikumiem.

97. Bet – ar? izskat?maj? liet? – ir izvirz?ts plaš?ks jaut?jums, kas sniedzas aiz konkr?t? Hartas 49. panta garantiju konteksta. Vai iepriekš apspriestais pamatojums par “efekt?vas PVN iekas?šanas” ierobežojumu veidiem var?tu atš?irties (vai tam b?tu j?atš?iras), ja apstr?d?t? valsts ties?bu norma p?c b?t?bas b?tu “materi?ltiesiska” sal?dzin?jum? ar tikai “procesu?lu” noteikumu?

Turklīt sasaistot to ar nākamajiem jautājumiem par to, kā valsts lēmēji būtu jānovērtē jebkādi šādi iespējami trūkumi, – vai arī sekām šajā ziņā būtu jābūt atšķirīgām, atkal atkarībā no tā, vai konkrētajā lietā iespējami nepiemērotas tiesību normas ir procesuāls vai materiāltiesisks (krimināltiesību) noteikums?

98. Mana atbilde uz šiem jautājumiem ir nepārprotams “nē” vismaz trīs iemeslu dēļ.

99. Pirmkārt, šāda klasifikācija ir problemātiska un ļoti grūti piemērojama. Tas ir acīmredzams jau Hartas 49. panta konkrētajā kontekstā (61), bet turpus šā panta tās kļūst vēl sarežģītāka attiecībā uz citām Hartas ietvertajām tiesībām. Turklāt, vai šāda klasifikācija ir jāveic valsts vai Savienības mērogā? Vai pārdēļ minētajā gadījumā būtu nepieciešams, lai katras tiesību normas formulēšanā būtu “Savienības autonoma izpratne”?

100. Otrkārt, esmu nedaudz pārstēgts par netiešo vieglumu, ar kādu varētu netikt piemēroti “tikai procesuāli” noteikumi. Vai noteikumi par to, ka prokuroram konkrētā laikposmā ir vai nu jāuzsāk tiesas process, vai jāizbeidz kriminālājsāšana, jo apšaubītā persona nevar atrasties pirmstiesas izmeklēšanā mēžgā, ir tikai papildu “procesa elements”? Vai, piemēram, prasība par to, lai krimināllietu izskatītu tiesa, kurai ir jurisdikcija, ir tikai “procesuāls rotējums”? Patiesībā procesuāls normas bieži vien aizsargā pamattiesības tādā pašā mērā vai pat vairāk, nekā to dara materiālo tiesību normas. Kā to reiz teica Rūdolfs fon Jēringa (*Rudolf von Jhering*), “forma ir patvaļas zvērinātā ienaidniece un brīvības dvēsele” (62). Tāpēc nav saprotams, kā valsts tiesas varētu pamatoti atsaukties uz Savienības judikatūru vai tiesību normām, lai ierobežotu pamattiesības, nepiemērojot šādus “procesuālus” krimināltiesību noteikumus (63).

101. Treškārt un vissvarīgāk, visu manis iepriekšminēto iemeslu dēļ (64) valsts vai Savienības juridisko klasifikāciju nianšu pātniecība pēc būtības nav piemērojama tādā veidā diskusijai, kādai būtu jānotiek, apspriežot pamattiesību ierobežojumus. Šai diskusijai būtu jābūt vērīgai uz sekām. Pamattiesību efektīvas aizsardzības pamatā ir jābūt indivīdam un tam, kā noteikums ietekmē viņa stāvokli, nevis valsts noteikumam pievienotajām klasifikācijām norādēm.

5. Tiesību aizsardzības līdzekļi

102. No spriedumiem lietās *M.A.S.* un *Kolev* ir skaidri saprotams, ka gadījumā, kad valsts noteikumi neatbilst Savienības tiesību normām, šīs neatbilstības novēršana (65) veidā, kas nepieļautu sistēmiska nesodāmības riska rašanos, primāri ir jānodrošina valsts likumdevējam (66). Tomēr šādas lietas, atsaucoties uz *Taricco* lietu, ir arī teikts, ka principā tieši piemērojamais LESD 325. panta 1. punkts kopā ar [Savienības tiesību] pārējo principu ļauj valsts tiesām nepiemērot neatbilstīgas tiesību normas (67). No *Kolev* lietas, šķiet, izriet, ka šīs pilnvaras ļauj valsts tiesām ne vien nepiemērot attiecīgas normas, bet arī veikt vēlākus veicinošus pasākumus, kuri nav formulēti valsts tiesību aktos, proti, pagarināt prokurora rīcībā noteiktos termiņus vai pašām novērst attiecīgos pārkāpumus (68).

103. Vairāku iemeslu dēļ es uzskatu, ka tiesu nozīme attiecībā uz valsts noteikumiem, kas var traucēt efektīvu PVN iekasēšanu, it īpaši izskatīšanās esošās (krimināli) lietas, būtu jāsaprot citādi. Ēsums sakot, jebkuri secinājumi par neatbilstību būtu jāierobežo, pieļaujot tikai deklarātīvu paziņojumu par to, tiesiskās noteiktības principa un apšaubītā pamattiesību aizsardzības dēļ neļaujot to piemērot izskatīšanā esošās lietas. Tiem būtu jābūt spēcīgiem tikai nākotnē, iespējams, strukturālajam un procesuālajam lēmējiem apvienotiem ar LESD 258. pantā noteikto pienākumu neizpildes procedūru.

104. Pirmkārt, ir jāatgādina, ka kopumā, lai atrastu līdzsvaru starp Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzību, no vienas puses, un pamattiesībām, no otras puses, ir jālīdzsvaro (vismaz) vienāda statusa mērķi un vērtības. Kaut arī Hartas atzītā pamattiesību interpretācija ir jāveic,

Ēmot v?r? Eiropas Savien?bas strukt?ru un m?r?us (69), paši pamatties?bu ierobežojumi Hart? ir ierobežoti neatkar?gi no t?, vai ir veikta saska?ošana. T?s 52. panta 1. punkt? ir noteikts aizliegums iejaukties taj? ietvert? ties?bu un br?v?bu b?t?b?. Hartas 53. panta 3. punkt? ir ietverta pras?ba iev?rot cilv?kties?bu aizsardz?bas minim?lo standartu, kas atbilstu ECTK standartam.

105. Otrk?rt, k? tika atg?din?ts liet? *M.A.S.*, tiesa krimin?lprocesa laik? nevar pastiprin?t t?s personas krimin?l?bild?bu, uz kuru šis process attiecas (70). Šaj? sakar? es nesaskatu, k? valsts krimin?lties?bu vai krimin?lprocesa noteikumu selekt?va nepiem?rošana, lai var?tu turpin?t, piem?ram, krimin?lprocesu, kuram ir iest?jies noilgums vai kas nav likum?gs, var?tu neb?t pretrun? šim secin?jumam.

106. Trešk?rt, š?ds izn?kums izskat?šan? esoš? krimin?lliet? nav atbilstošs jebkur?m sapr?t?gi iedom?jam?m ties?bu paredzam?bas un tiesisk?s noteikt?bas pras?b?m, kam krimin?lprocesa kontekst?, nep?rprotami, ir ?paša noz?me. Savien?bas tiesu sist?ma ir izklien?ta. Jebkura un katra dal?bvalsts tiesa darbojas k? tiesa, kas nodrošina Savien?bas ties?bu piem?rošanu. Ar š?d?m pilnvar?m jebkura valsts tiesa var un tai b?tu j?nosaka attiec?gas neatbilst?bas konstat?šanas procesu?l?s sekas, un to tai ir pilnvaras dar?t, nev?ršoties Ties?. Ja atseviš?as dal?bvalstu tiesas, pamatojoties uz savu nov?rt?jumu, paplašina krimin?lties?bas, nepiem?rojot krimin?lprocesa noteikumus, tad š?iet, ka krimin?lties?b?m ir risks k??t par (Savien?bas finans?tu) loteriju.

107. Šo risku pastiprina tas, ka pat p?c *Kolev* lietas Tiesas noteiktais s?kumpunkts š?dai neatbilstošo valsts noteikumu selekt?vai nepiem?rošanai ir palicis neskaidrs. Liet? *Taricco* iesniedz?jtiesa nor?d?ja, ka procesa ilgums kop? vis?s instanc?s esot t?ds, ka š?da veida liet?s “faktiska nesod?m?ba l?l?j? esot nevis iz??muma gad?jums, bet norma”, un Tiesa noteica šo s?kumpunktu br?d?, kad valsts tiesa bija secin?jusi, ka valsts ties?bu normu piem?rošanai b?tu š?das sekas “iev?rojam? skait? lietu” (71). Liet? *Kolev* šis punkts, š?iet, ir formul?ts k? “sistem?tiski un turpin?ti muitas noteikumu p?rk?pumi”, kuru rezult?t? rodas “sist?misk? risks”, ka Eiropas Savien?bas finanšu interes?m kait?joša r?c?ba paliks nesod?ta (72).

108. Tom?r liet? *Kolev* vien?gais “sistem?tiskais un turpin?tais p?rk?pums” pamatliet? š?ita tas, ka konkr?ts prokurors nevar?ja pien?c?gi nog?d?t attiec?gus dokumentus aps?dz?tajai personai vien? konkr?t? krimin?lproces?. Šaj? zi?? prokurors tik tieš?m sist?miski un turpin?ti nevar?ja nog?d?t dokumentus. Tom?r attiec?b? uz p?r?jo š?iet, ka visa “sist?misk?” probl?ma ir balst?ta uz vienu iesniedz?jtiesas apgalvojumu. Ir diezgan skaidrs, k?da veida probl?mas (šoreiz – patiesi sist?miskas) rada š?da Tiesas “at?auja tikt nepiem?rot?m” krimin?lties?bu kontekst? (73).

109. Ceturtk?rt, (konstitucion?li izm??in?ts un p?rbaud?ts) risin?jums šai probl?mai un ar to saist?tiem jaut?jumiem ir iev?rot varas dal?šanas princips. Ir skaidrs, ka gad?jum?, kad valsts krimin?lties?bu noteikumi neatbilst Savien?bas ties?b?m, valsts likumdev?jam saska?? ar likum?bas principu ir j?iesaist?s un j?pie?em n?kotn? visp?rpiem?rojam? normas. Likum?bas princips prasa, lai varas dal?šana sensit?vaj? krimin?lties?bu jom? izpaustos t?, ka gan procesu?los, gan materi?ltiesiskos noteikumus pie?em Parlaments. Papildus konstitucion?lajai v?rt?bai, kas piem?t šim argumentam, šai pieejai ir ar? viena praktiska priekšroc?ba – princips b?s tikai viens piem?rojumu noteikumu *kopums*.

110. Piektk?rt, past?v tas, kas var?tu tikt nod?v?ts par “kur var novest sist?miski tr?kumi dal?bvalst?s” paradoksu. T?d?s liet?s k? *N.S.* (74) vai *Aranyosi* un *C?ld?raru* (75) konkr?tu sist?misku tr?kumu past?v?šana tiesu, administrat?vaj?s vai br?v?bas at?emšanas iest?žu sist?m?s dal?bvalst? rad?ja iesp?ju efekt?vas pamatties?bu aizsardz?bas v?rd? uz laiku neiev?rot dažus pamatprincipus, uz kuriem balst?s Eiropas Savien?ba, t?dus k? abpus?ja atz?šana un tiesisk? pa??v?ba. Tom?r (ac?mredzami) sist?miski tr?kumi jaut?jumos, kas saist?ti ar PVN vai muitas nodok?u iekas?šanu attiec?b? uz Eiropas Savien?bas finanšu interešu aizsardz?bu ir ar

t?du augst?ku v?rt?bu, ka rezult?t? šoreiz faktiski netiek iev?rotas pamatties?bas kop? ar likum?bu un tiesiskumu. Interesanti, ko š?da v?rt?bu nosl??ošān?s noz?m?tu attiec?b? uz LES 2. panta un LESD 325. panta hierarhiju.

111. Visu šo iemeslu d??, manupr?t, run?jot par sek?m, k?das ir valsts noteikumu iesp?jamai neatbilst?bai saist?b? ar PVN vai citu Eiropas Savien?bas resursu iekas?šanas efektivit?ti, it ?paši attiec?b? uz krimin?lprocesiem saist?b? ar šiem jaut?jumiem, Tiesas pieejai b?tu j?b?t struktur?tai mazliet cit?di. Pat ja valsts ties?bu norma, kas ir piem?rojama š?d? proces?, tiktu atz?ta par neatbilstošu piem?rojamaj?m Savien?bas ties?bu norm?m, š?dam secin?jumam b?tu j?rada sekas tikai n?kotn?. Saska?? ar tiesisk?s noteikt?bas, likum?bas un pamatties?bu aizsardz?bas principiem (k? tie piem?rojami konkr?taj? liet?) š?ds secin?jums nevar tikt piem?rots izskat?šan? esoš? liet?, ja tas kait?tu aps?dz?tajai personai. T?d?j?di dal?bvalst?m ir pien?kums nekav?joties groz?t valsts ties?bu aktus, lai nodrošin?tu valsts noteikumu atbilst?bu Tiesas v?rt?jumam. Ja š?da r?c?ba neseko, piem?rots (struktur?ls) risin?jums ir (iesp?jams, pa?trin?t?) pien?kumu neizpildes proced?ra saska?? ar LESD 258. pantu.

112. Visbeidzot, nav noz?mes tam, vai iesp?jamie tr?kumi ir sist?miski vai tie ir tikai atseviš?i gad?jumi. Ja š?di tr?kumi patieš?m b?tu struktur?li t?d? izpratn?, ka tie b?tu plaši izplat?ti un atk?rtotos, tad tas paties?b? b?tu v?l viens arguments, k?p?c noteikti b?tu j?b?t “struktur?tam” risin?jumam LESD 258. panta izpratn?, dodot attiec?gajai dal?bvalstij iesp?ju pien?c?gi aizst?v?t savu viedokli.

D. Iesniedz?jtiesas jaut?jums

113. Piem?rojot šos visp?r?gos ieteikumus izskat?maj? liet?, atbilde uz iesniedz?jtiesas konkr?to jaut?jumu par to, vai Eiropas Savien?bas pašu resursu aizsardz?ba liek nepiem?rot valsts ties?bu normas, ar kur?m ir aizliegts izmantot nelikum?gi ieg?tus pier?d?jumus, man š?iet sam?r? skaidra – n?, t? noteikti to neliek dar?t.

114. Pirmk?rt, š?iet, ka faktu rašan?s laik? Savien?bas l?men? nebija saska?oti (76) ne noteikumi par pier?d?jumiem, ne par p?rtveršanu, lai aizsarg?tu Eiropas Savien?bas intereses saist?b? ar PVN vai visp?r?gi. T?p?c dal?bvalst?m šaj? zi?? bija r?c?bas br?v?ba izstr?d?t paš?m savus noteikumus.

115. Otrk?rt, pat gad?jum?, kad nav konkr?tu Savien?bas noteikumu par attiec?go jaut?jumu, t?d? noz?m?, ka Savien?bas ties?bas attiec?go situ?ciju nereglament?, tas joproj?m ir Savien?bas ties?bu piem?rošanas jom?. Dal?bvalst?m ir visp?r?ji pien?kumi, kas izriet no LESD 325. panta 1. punkta, PIF konvencijas 2. panta 1. punkta un PVN direkt?vas 206. panta, 250. panta 1. punkta un 273. panta attiec?b? uz vis?m krimin?lties?bu norm?m, kas saist?tas ar sankcij?m PVN jom?.

116. Sal?dzinot ar liet?s *M.A.S.* vai *Kolev* apl?kotaj?m valsts ties?bu norm?m, apl?koto valsts ties?bu normu saist?ba ar piem?rojamaj?m Savien?bas ties?bu norm?m, iesp?jams, ir nedaudz att?la, bet t? noteikti past?v (77). Patiesi, noteikumiem par pier?d?jumiem kop? ar noteikumiem par tiesu jurisdikciju un apst?k?iem, k?dos p?rtveršana ir at?auta, ir skaidra ietekme uz sodiem, jo to darb?bas rezult?t? sodi ir vair?k vai maz?k iesp?jami vai efekt?vi. Tas ir skaidri ac?mredzams šeit, kad, piem?rojot noteikumus par pier?d?jumiem Bulg?rij?, ir aizliegts izmantot pier?d?jumus, ar kuriem var?tu tikt pier?d?ta *P. Dzivev* vaina pamatliet?.

117. Trešk?rt, no t? izriet, ka, izstr?d?jot un piem?rojot š?da veida noteikumus, dal?bvalstis ?steno r?c?bas br?v?bu, iev?rojot divus ierobežojumu kopumus, tostarp pamatties?bu ierobežojumus, proti, tos, kas izriet no valsts ties?bu aktiem, un tos, kas izriet no Savien?bas ties?b?m.

118. No vienas puses, valstīm ir jāievēro pašm savi likumi, tai skaitā konstitūciju attiecīgās normas par krimināltiesību kopumu, konkrēti – par pierādījumiem un pārtveršanu. Pamatojoties uz M.A.S. lietu, ir jāsecina, ka Bulgārijas iestādes var izvērtēt aplūkots valsts tiesību normas, ņemot vērā pamattiesību (piemēram, sodu likumības principa) konkrētas interpretācijas ar to, ja šīs pamattiesības ir garantētas Savienības tiesībās – ar nosacījumu, ka valsts konstitūcijā ir noteikti augstāki apstādīt personu aizsardzības standarti. Šajā sakarā tikai iesniedzētājas kompetencē ir izvērtēt, vai aplūkots valsts tiesību normas atbilst valsts augstākajām tiesību normām.

119. No otras puses, ņemot vērā, ka aplūkojamā situācija ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, dalībvalstīm piešķirto institucionālo un procesuālo autonomiju attiecībā uz noteikumu par pierādījumiem izstrādi ierobežo ne vien Savienības duālais lūdzvārtības un efektivitātes prasība, bet arī Harta (78).

120. Lūdzvārtības prasība ierobežo dalībvalstu izvāles brīvību, uzliekot tām pienākumu nodrošināt, ka sodi atbilst nosacījumiem, kuri ir analogi tiem, kādi tiek piemēroti lūdzgā veida un smaguma valsts tiesiskā regulējuma pārkāpumiem (79). Tomēr izskatāmajā lietā, šī, nav problēma ar lūdzvārtību.

121. Saskaņā ar efektivitātes prasību dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt efektīvu PVN iekasēšanu, it īpaši, uzliekot efektīvus un atturošus sodus par PVN noteikumu pārkāpumiem (80).

122. Savienības tiesību efektivitāte ir apšaubāms arguments, jo tai pašai nav iekšēju ierobežojumu. Šo argumentu pilnībā var izmantot, lai pamatotu jebkuru un visus iedomājamus rezultātus. Katrā ziņā, ja "Savienības resursu aizsardzības efektivitāte" tiktu pielādīnāta "liksim cilvēkus cietumā par to, ka viņi krāpjas un nemaksā PVN" (81), tad būtu jāatmet jebkura valsts tiesību norma, kas rada šādas notiesāšanas. Un vai nebūtu efektīvāk, ja vispār nebūtu jāprasa tiesas atāuja, lai noklausītos telefonsarunas? Tāpat, iespējams, pieaugtu efektīva PVN iekasēšana, ja valsts tiesai būtu kompetence par PVN krāpšanu piespriest publisku pārsānu pilsētas laukumā?

123. Šādi nepārprotami absurdi piemēri uzskatāmi parāda, kāpēc iespējamā neierobežotais "efektivitātes" arguments nekavējoties ir jāierobežo un jālūdzsvaro ar pamatojumiem un vārtībām, kurus noteicu iepriekš; citas vārtības, intereses un mērķi izriet no Savienības un valstu ierobežojumiem, tostarp pamattiesību aizsardzības. Iespējamā lūdzvara atrašana, izmantojot valsts tiesības noteiktus ierobežojumus un procesuālos noteikumus, ir valsts tiesas kompetencē.

124. Attiecībā uz Savienības tiesībām un no tām izrietošajām minimālajām prasībām ir jāatgādina, ka Savienības tiesības ne tikai prasa, lai sodi būtu efektīvi un atturoši. Tajās ir ietverta arī prasība šo sodu uzlikšanas procesā ievārot pamattiesības. Hartas normām un LESD 325. panta 1. punktam ir tāds pats juridiskais statuss kā Savienības primāro tiesību normām. Patiesi, lūdzvara starp efektivitāti un pamattiesībām atrašana ir no Savienības tiesībām izrietošs *duāls pienākums*, kas jāpilda dalībvalstīm. Tāpēc, izvērtējot efektivitāti, svarīgākais ir ņemt vērā pamattiesību aizsardzības prasību (82).

125. Izskatāmās lietas konkrētajos apstākļos ir diezgan skaidrs, ka ar jebkādu sakaru pārtveršanu, tostarp telefonsarunu noklausīšanas, ievārojami tiek pārkāptas tiesības uz privātā dzīvi (Hartas 7. pants) (83) un, ja tā nelikumīgi tiek izmantota kriminālietā, arī tiesības uz aizstāvību (Hartas 48. panta 2. punkts).

126. Tādējādi valsts tiesību norma, ar kuru ir aizliegts izmantot pierādījumus, kas iegāti, pamatojoties uz nepareizi atāutu pārtveršanas lūmumu, ir ievārotas abas vienādojuma puses – ar

to tiek ne vien veicināta PVN iekasāšanas efektivitāte (vispār ataujot šādu iejaukšanos tiesību uz privāto dzīvi), bet arī ievērotas attiecīgās pamattiesības (ierobežojot šādu pierādījumu izmantošanu atbilstoši virknei nosacījumu, tostarp tādām, ka pierādījumiem ir jābūt iegūtiem likumā saskaņā ar tiesas izdotu lēmumu).

127. Es domāju, ka izskatāmā lietā šajā vietā analīzi arī varētu beigt. Man nešaubas, ka tādā lietā, kādā ir izskatāmā lieta, jautājums par to, vai apstrādātās valsts tiesību normas ir procesuālas, un to, cik daudz līdzīgu problēmu rodas valsts lēmē, varētu jebkādi ietekmēt Tiesas izvērtējumu. Tomēr, lai pilnībā atbalstītu Tiesu, kodolīgā atbilde uz atlikušajiem jautājumiem, piemērojot iepriekš izdarīto izskatāmās lietas vispārīgo analīzi (84), būtu šāda.

128. Ceturtkārt, lai gan varētu uzskatīt, ka valsts tiesību norma, ar kuru tiesai, kam ir jurisdikcija, ir piešķirtas tiesības izsniegt atļaujas, lai atsevišķās lietās noklausītos telefonsarunas, ir “procesuāla” pēc būtības, tad noteikums par to, ka noklausīšanās atļaujai ir jābūt pamatotai, ir nedaudz sarežģītāks. Ja nav norādīti (noteikti, konkrētai lietai atbilstoši) noklausīšanās iemesli, vai šāda prasība ir “tikai” procesuāls noteikums? Grūtības šajā un citos gadījumos (85), klasificējot šādus uz robežas esošus noteikumus, tikai atkaroti izceļ, kāpēc šāda izdalīšana nepalīdz tādās lietās, kādā ir izskatāmā lieta.

129. Piektkārt, es neuzskatu, ka noteikumu saderības novērtējumam vispār būtu jāanalīzē, cik daudzās lietās noteikums tādējādi tiek piemērots. Pat ja tas būtu nepieciešams, strukturālajam šāda iespējama trūkuma risinājumam būtu jābūt vērstam tikai uz nākotni un turpmākām lietām, nepiemērojot to izskatīšanā esošās lietās par sliktu tiem, pret kuriem jau ir uzskats kriminālprocess. Tomēr, ja Tiesa tomēr nolēmtu, ka sistēmiski trūkumi attiecas uz šāda veida lietu izpratnē, kāda tika apsvērtā spriedumos lietās *Taricco* un *Kolev*, es piebildīšu turpmāk minēto.

130. Saskaņā ar Komisijas viedokli un pretīji iesniedzējtiesas apgalvojumam – no izskatāmās lietas faktiem neizriet, ka aplūkoto valsts tiesību normu piemērošana radītu sistēmisku nesodāmības risku *Kolev* lietas izpratnē vai traucētu pareizu PVN iekasāšanu *ievērojamā skaitā gadījumā Taricco* lietas izpratnē.

131. Lai kāda būtu iespējama mēraukla, ir saprātīgi pieņemt, ka “sistēmiski” un “ievērojams” nozīmē vairāk par vienu (gadījumu). Turklāt, manuprāt – un pilnīgi saskaņā ar citām lietām, kurās tika apspriesti sistēmiski trūkumi, tādās lietās kā *N.S.* vai *Aranyosi* un *Căldăraru* –, jebkuram šādam tīlejošam priekšlikumam būtu jābūt pamatotam ar pierādījumiem (86), kuri pārsniedz to, kas izskatās pēc vienas tiesas valsts noteikumu individuālas interpretācijas un prakses (87).

132. Izskatāmā lietā ir četras apsūdzētās personas. Saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto iegūtie pierādījumi var tikt izmantoti, lai pamatlietā pierādītu pārsnēgto vainu, izņemot *Dzivev*. Tādējādi šādi, ka trijos gadījumos no četriem, “neraugoties” uz aplūkotajām valsts tiesību normām, prokuratūra ir spējusi saskaņā ar valsts tiesību aktiem likumāgi iegūt pierādījumus pret pārsnēgiem trim apsūdzētajiem. Tāpēc no izskatāmās lietas faktiem nav skaidrs, kā šo noteikumu piemērošana varētu plašā apmērā nopietni traucēt efektīvu sankciju piemērošanu. Turklāt šādi, ka problēmai, kas rodas no neskaidrības par to, kurai tiesai bija jurisdikcija atļaut noklausīšanos, ir pagaidu raksturs.

V. Secinājumi

133. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināltiesā, Bulgārija) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

– LESD 325. panta 1. punkts, Konvencijas par Eiropas Kopienų finanšu interešu aizsardzību 1. panta 1. punkts un 2. panta 1. punkts un Padomes Direktīvas 2006/112/EK (2006. gada 28.

novembris) par kop?jo pievienot?s v?rt?bas nodok?a sist?mu 206. pants, 250. panta 1. punkts un 273. pants, interpret?jot tos kop? ar Eiropas Savien?bas Pamatties?bu hartu, neliedz piem?rot valsts ties?bu normas, k?das ir apl?kotas pamatliet? un ar kur?m ir aizliegts izmantot pier?d?jumus, kas ieg?ti, p?rk?pjot valsts ties?bas, piem?ram, izmantojot telesakaru p?rtveršanu, kuru at??vusi tiesa, kam nebija jurisdikcijas izsniegt š?du at?auju.

1 Ori?in?lvaloda – ang?u.

2 Spriedums, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C?105/14, EU:C:2015:555).

3 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C?42/17, EU:C:2017:936).

4 Spriedums, 2018. gada 2. maijs, *Scialdone* (C?574/15, EU:C:2018:295).

5 Spriedums, 2018. gada 5. j?nijs, *Kolev* u.c. (C?612/15, EU:C:2018:392).

6 Konvencija ir izstr?d?ta, pamatojoties uz L?guma par Eiropas Savien?bu K3. pantu (OV 1995, C 316, 49. lpp.).

7 Padomes L?mums (2007. gada 7. j?nijs) par Eiropas Kopien? pašu resursu sist?mu (OV 2007, L 163, 17. lpp.).

8 Padomes Direkt?va (2006. gada 28. novembris) par kop?jo pievienot?s v?rt?bas nodok?a sist?mu (OV 2006, L 347, 1. lpp.).

9 Skaidrojošais l?mums ir *Varhoven kasatsionen sad* (Augst?k? kas?cijas tiesa) izdots akts, ar kuru tiek dotas saistošas nor?des par attiec?gas likuma normas b?t?bu.

10 Spriedums, 2016. gada 5. j?lijs, *Ognyanov* (C?614/14, EU:C:2016:514).

11 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C?42/17, EU:C:2017:936).

12 Skat. spriedumus, 2011. gada 15. novembris, Komisija/V?cija (C?539/09, EU:C:2011:733, 72. punkts); 2013. gada 26. febru?ris, *Åkerberg Fransson* (C?617/10, EU:C:2013:105, 26. punkts); 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C?105/14, EU:C:2015:555, 38. punkts); 2016. gada 7. apr?lis, *Degano Trasporti* (C?546/14, EU:C:2016:206, 22. punkts), un 2017. gada 16. marts, *Identi* (C?493/15, EU:C:2017:219, 19. punkts).

13 Spriedums, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C?105/14, EU:C:2015:555, 41. punkts), ko Tiesa apstiprin?jusi 2018. gada 2. maija spriedum? liet? *Scialdone* (C?574/15, EU:C:2018:295, 36. punkts).

14 Skat., piem?ram, attiec?b? uz cit?m liet?m, kas saist?tas ar krimin?l?liet?m par iesp?jamiem nodar?jumiem PVN jom? un kur?s PVN direkt?va ar? tika atz?ta par piem?rojamu, spriedumus, 2013. gada 26. febru?ris, *Åkerberg Fransson* (C?617/10, EU:C:2013:105); 2018. gada 20. marts, *Menci* (C?524/15, EU:C:2018:197), un 2018. gada 2. maijs, *Scialdone* (C?574/15, EU:C:2018:295).

15 Piem?ram, skat. spriedumus, 1989. gada 21. septembris, Komisija/Grie?ija (68/88, EU:C:1989:339, 24. punkts), un 2005. gada 3. maijs, *Berlusconi* u.c. (C?387/02, C?391/02 un C?403/02, EU:C:2005:270, 65. punkts un taj? min?t? judikat?ra).

16 It ?paši *PIF* konvencija, kur? nep?rprotami ir ietverta pras?ba noteikt krimin?latbild?bu par konkr?tu uzved?bu, kas ietekm? Eiropas Savien?bas finanšu intereses virs noteikta sliekš?a, turpretim LESD 325. panta 1. punkts un PVN direkt?v? dal?bvalst?m ir atst?ta liel?ka r?c?bas

brīvība šajā aspektā – skat. spriedumu, 2018. gada 2. maijs, *Scialdone* (C-574/15, EU:C:2018:295, 34.–36. punkts).

17 Nesenu lietu piemēriem par PVN iekasšanas efektivitāti, bet ne kriminālietu kontekstā skat., piemēram, spriedumus, 2016. gada 7. aprīlis, *Degano Trasporti* (C-546/14, EU:C:2016:206) un 2017. gada 16. marts, *Identi* (C-493/15, EU:C:2017:219).

18 Spriedums, 2013. gada 26. februāris (C-617/10, EU:C:2013:105).

19 Spriedums, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 25. un 26. punkts). Šajā ziņā skat. arī spriedumus, 2008. gada 17. jūlijs, Komisija/Itālija (C-132/06, EU:C:2008:412, 37. un 46. punkts), un 2010. gada 28. oktobris, *SGS Belgium* u.c. (C-367/09, EU:C:2010:648, 40.–42. punkts).

20 Spriedums, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 27. punkts).

21 Spriedums, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 29. punkts). Eiropas apcietināšanas ordera kontekstā skat. arī spriedumu, 2013. gada 26. februāris, *Melloni* (C-399/11, EU:C:2013:107, 60. punkts).

22 Spriedums, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C-105/14, EU:C:2015:555).

23 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C-42/17, EU:C:2017:936).

24 Spriedums, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C-105/14, EU:C:2015:555, 36. un 37. punkts).

25 Spriedums, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C-105/14, EU:C:2015:555, 47. punkts).

26 Spriedums, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C-105/14, EU:C:2015:555, 51. un 52. punkts).

27 Spriedums, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C-105/14, EU:C:2015:555, 53. punkts).

28 Spriedums, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C-105/14, EU:C:2015:555, 55.–57. punkts).

29 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C-42/17 (EU:C:2017:936), 30.–36., 38. un 39. punkts).

30 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C-42/17, EU:C:2017:936, 41. punkts).

31 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C-42/17, EU:C:2017:936, 44. punkts).

32 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C-42/17, EU:C:2017:936, 46. un 47. punkts).

33 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C-42/17, EU:C:2017:936, 51. un 52. punkts).

- 34 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S. un M.B.* (C?42/17, EU:C:2017:936, 58.–61. punkts).
- 35 Spriedums, 2018. gada 2. maijs, *Scialdone* (C?574/15, EU:C:2018:295, 25. un 29. punkts).
- 36 Spriedums, 2018. gada 20. marts, *Menci* (C?524/15, EU:C:2018:197, 40.–62. punkts).
- 37 Spriedums, 2018. gada 5. j?nijs, *Kolev u.c.* (C?612/15, EU:C:2018:392).
- 38 Spriedums, 2018. gada 5. j?nijs, *Kolev u.c.* (C?612/15, EU:C:2018:392, 53. un 55. punkts).
- 39 Spriedums, 2018. gada 5. j?nijs, *Kolev u.c.* (C?612/15, EU:C:2018:392, 66. punkts).
- 40 Spriedums, 2018. gada 5. j?nijs, *Kolev u.c.* (C?612/15, EU:C:2018:392, 75. punkts).
- 41 Spriedums, 2015. gada 17. decembris, *WebMindLicenses* (C?419/14, EU:C:2015:832).
- 42 Spriedums, 2015. gada 17. decembris, *WebMindLicenses* (C?419/14, EU:C:2015:832, 68. punkts).
- 43 Šaj? zi?? it ?paši skat. spriedumu, 2018. gada 5. j?nijs, *Kolev u.c.* (C?612/15, EU:C:2018:392, 55. punkts).
- 44 Saist?b? ar principu *ne bis in idem* skat. ar? spriedumu, 2018. gada 20. marts, *Menci* (C?524/15, EU:C:2018:197, 21. punkts).
- 45 Skat. iepriekš šo secin?jumu 31.–37. punktu.
- 46 T?d?j?di darbojoties Savien?bas ties?bu ietvaros – s?k?kai diskusijai konkr?ti PVN iekas?šanas kontekst? skat. manus secin?jumus liet? *Ispas* (C?298/16, EU:C:2017:650, 26.–65. punkts).
- 47 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S. un M.B.* (C?42/17, EU:C:2017:936, 44. punkts). Skat. ar? v?l?ku spriedumu, 2018. gada 2. maijs, *Scialdone* (C?574/15, EU:C:2018:295, 25. un 33. punkts).
- 48 Spriedums, 2013. gada 26. febru?ris (C?399/11, EU:C:2013:107).
- 49 Padomes Pamatl?mums (2002. gada 13. j?nijs) par Eiropas apcietin?šanas orderi un par nodošanas proced?r?m starp dal?bvalst?m – dažu dal?bvalstu pazi?ojumi par pamatl?muma pie?emšanu (OV 2002, L 190, 1. lpp.).
- 50 Saist?b? ar Eiropas apcietin?šanas orderi skat., piem?ram, spriedumu, 2013. gada 30. maijs, *F.* (C?168/13 PPU, EU:C:2013:358, 37., 38. un 56. punkts).
- 51 Skat. manus secin?jumus liet? *Ispas* (C?298/16, EU:C:2017:650, 61.–65. punkts).
- 52 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S. un M.B.* (C?42/17, EU:C:2017:936, 44. un 45. punkts).
- 53 Tostarp ar? situ?cijas, kuras ar saska?ošanas pas?kumiem piln?b? reglament? Savien?bas ties?bu akti un kur?s tom?r dal?bvalsts izmanto LES 4. panta 2. punktu, lai aizsarg?tu b?tiskus noteikumus vai principus, kas saist?ti ar dal?bvalsts tiesisko k?rt?bu, t?dus k? valstiska v?rt?ba vai pamatties?ba, tostarp konkr?ta t?das ties?bas interpret?cija, kura ir aizsarg?ta Savien?bas

ties?bu norm?s. Patiesi, ar š?du prim?ro ties?bu normu Savien?bas ties?bu sist?ma pati liek iev?rot š?dus noteikumus un principus.

54 Skat. iepriekš šo secin?jumu 75. punktu

55 Spriedums, 2013. gada 26. febru?ris, *Melloni* (C?399/11, EU:C:2013:107, 63. punkts).

56 Skat. iepriekš 53. zemspv?tras piez?mi.

57 Šaj? zi?? skat. spriedumu, 2018. gada 2. maijs, *Scialdone* (C?574/15, EU:C:2018:295, 29. punkts).

58 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C?42/17, EU:C:2017:936, 47. punkts).

59 Skat. it ?paši spriedumus, 2013. gada 26. febru?ris, *Åkerberg Fransson* (C?617/10, EU:C:2013:105, 29. punkts); 2013. gada 26. febru?ris, *Melloni* (C?399/11, EU:C:2013:107, 60. punkts); 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C?42/17, EU:C:2017:936, 47. punkts), k? ar? 2018. gada 5. j?nijs, *Kolev* u.c. (C?612/15, EU:C:2018:392, 75. punkts).

60 T?d?j?di, ?emot v?r? šo secin?jumu 79. un 80. punkt? aprakst?to spektru, tas attiektos gan uz liet?m, kas ir spektra vid? (k?, piem?ram, *Åkerberg Fransson* vai *Scialdone* lietas), gan, protams, uz liet?m, kas atrodas spektra ?r?j?s mal?s (k?, piem?ram, *Ispas* un *Kolev* lietas).

61 S?k?k paskaidrots manos secin?jumos liet? *Scialdone* (C?574/15, EU:C:2017:553, 146.–163. punkts).

62 “*Die Form ist die geschworene Feindin der Willkür, die Zwillingsschwester der Freiheit*”, papildinot, ka “*Denn die Form hält dem Versucher, der die Freiheit zur Zügellosigkeit zu verleiten sucht, das Gegengewicht, sie lenkt die Freiheitssubstanz in feste Bahnen ... und kräftigt sie dadurch nach innen und schützt sie nach außen.*” R?dolfs fon J?rings, *Geist des römischen Rechts auf den verschiedenen Stufen seiner Entwicklung*, 2. da?a, 2. s?j., Breitkopf und Härtel, Leipciga, 1858, 497. lpp.

63 Ar? ?emot v?r?, ka saska?? ar Hartas 52. panta 1. punktu *jebkuram* pamatties?bu ierobežojumam ir j?b?t noteiktam ties?bu aktos. Saska?? ar Tiesas nesen paustu viedokli “tikai visp?rpiem?rojama ties?bu norma var atbilst ar skaidr?bu, paredzam?bu, pieejam?bu un, it seviš?i, aizsardz?bu pret patva?u saist?taj?m pras?b?m” (skat. spriedumu, 2017. gada 15. marts, *Al Chodor* (C?528/15, EU:C:2017:213, 43. punkts)). Interesanti, k? tikai tiesas veikta un sam?r? “dinamiska” LESD 325. panta 1. punkt? noteikto pras?bu interpret?cija atbilstu š?m pras?b?m.

64 Skat. manus secin?jumus liet? *Scialdone* (C?574/15, EU:C:2017:553, 151. un 152. punkts).

65 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C?42/17, EU:C:2017:936, 41. punkts).

66 Spriedums, 2018. gada 5. j?nijs, *Kolev* u.c. (C?612/15, EU:C:2018:392, 65. punkts).

67 Skat. spriedumus, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C?105/14, EU:C:2015:555, 49. un 58. punkts), un 2017. gada 5. decembris, *M.A.S.* un *M.B.* (C?42/17, EU:C:2017:936, 38. un 39. punkts).

68 Spriedums, 2018. gada 5. j?nijs, *Kolev* u.c. (C?612/15, EU:C:2018:392, 68. un 69. punkts).

69 Šaj? zi?? skat. spriedumus, 1970. gada 17. decembris, *Internationale Handelsgesellschaft* (11/70, EU:C:1970:114, 4. punkts); 2008. gada 3. septembris, *Kadi un Al Barakaat International Foundation*/Padome un Komisija (C?402/05 P un C?415/05 P, EU:C:2008:461, 281.–285. punkts), un Atzinumu, 2014. gada 18. decembris, 2/13, *Accession of the European Union to the ECHR* [Eiropas Savien?bas pievienošan?s Eiropas Cilv?kties?bu un pamatbr?v?bu aizsardz?bas konvencijai] (EU:C:2014:2454, 170. punkts).

70 Spriedums, 2017. gada 5. decembris, *M.A.S. un M.B.* (C?42/17, EU:C:2017:936, 57. punkts). Direkt?vu piem?rošanas sakar? skat. ar? spriedumus, 1987. gada 8. oktobris, *Kolpinghuis Nijmegen* (80/86, EU:C:1987:431, 13. punkts), un 2005. gada 22. novembris, *Grøngaard un Bang* (C?384/02, EU:C:2005:708, 30. punkts).

71 Spriedums, 2015. gada 8. septembris, *Taricco* u.c. (C?105/14, EU:C:2015:555, 24. un 47. punkts).

72 Spriedums, 2018. gada 5. j?nijs, *Kolev* u.c. (C?612/15, EU:C:2018:392, 57. un 65. punkts).

73 Noteikti ir pareizi iebilst, ka š?das sekas vienm?r ir bijušas iesp?jamas Savien?bas tiesisk?s k?rt?bas darb?b?. Jebkuru valsts tiesas pazi?ojumu par neatbilst?bu var apstr?d?t citas attiec?g?s dal?bvalsts personas, padarot ties?bu aktus neskaidr?kus (vismaz uz k?du laiku), k? rezult?t? viena persona šaj? p?rejas period? var?tu, piem?ram, ieg?t k?du labumu, kuru citas personas neieg?s. Uzskatu, ka š?ds (visp?r?gi der?gs) nov?rojums ir skaidri ierobežots konkr?t? kontekst?, efekt?vi i) nosakot krimin?latbild?bu, ii) pamatojoties uz ?oti “ekonomiski formul?to” LESD 325. panta 1. punktu. Atkal galven? atš?ir?ba ir piem?rojamo normu paredzam?ba un precizit?te. Skat. manus secin?jumus liet? *Scialdone* (C?574/15, EU:C:2017:553, 165., 166. un 173.–178. punkts).

74 Spriedums, 2011. gada 21. decembris, *N.S.* u.c. (C?411/10 un C?493/10, EU:C:2012:865, 86. punkts).

75 Spriedums, 2016. gada 5. apr?lis (C?404/15 un C?659/15 PPU, EU:C:2016:198, 82.–88. punkts).

76 Attiec?b? uz konkr?to jaut?jumu Eiropas Savien?bas ties?bu normas vai normu kopuma izpratn? skat. iepriekš šo secin?jumu 70.–80. punktu.

77 T?d?j?di, ?emot v?r? šo secin?jumu 79. punkt? aprakst?to grad?ciju, izskat?m?s lietas apst?k?i vair?k l?dzin?tos *Ispas* vai *Kolev* lietu apst?k?iem.

78 Attiec?b? uz noteikumiem, kas izriet no Hartas Savien?bas ties?bu piem?rošanas jom?, skat., piem?ram, spriedumus, 2013. gada 26. febru?ris, *Åkerberg Fransson* (C?617/10, EU:C:2013:105, 27. punkts), k? ar? 2017. gada 5. apr?lis, *Orsi* un *Baldetti* (C?217/15 un C?350/15, EU:C:2017:264, 16. punkts).

79 Skat., piem?ram, spriedumu, 2018. gada 2. maijs, *Scialdone* (C?574/15, EU:C:2018:295, 53. punkts).

80 Spriedums, 2018. gada 2. maijs, *Scialdone* (C?574/15, EU:C:2018:295, 33. punkts).

81 Lai gan, iesp?jams, ?oti ciniski raugoties, š? izteikuma faktisko precizit?ti var?tu apšaub?t – cilv?ku ielikšana cietum? par nodok?u nemaks?šanu var?tu stiprin?t (att?l?ko) prevent?vo m?r?i, bet maz ticams, ka tas pal?dz?tu sasniegt (iesp?jams, neatliekam?ko) m?r?i pan?kt, lai vi?i izpilda savu pien?kumu pret valsts budžetu. T?p?c ar? par?dnieku cietumi, lai gan pamatots attur?šanas

izpratn?, iepriekš guva ?oti ierobežotus pan?kumus t?d? izpratn?, lai pan?ktu, ka cilv?ki samaks?, – skat., ar pien?c?g?m liter?r?m atsauc?m, manus secin?jumus liet? *Nemec* (C?256/15, EU:C:2016:619, 63.–65. punkts).

82 Šaj? zi?? skat. spriedumu, 2015. gada 17. decembris, *WebMindLicenses* (C?419/14, EU:C:2015:832, 65. un 66. punkts). Tiesa it ?paši uzst?ja, ka telesakaru p?rtveršanai, ar k? pal?dz?bu bija ieg?ti apstr?d?tie pier?d?jumi, ir j?b?t noteiktai ties?bu aktos un j?b?t nepieciešamai gan krimin?līetas, gan administrat?v? kontekst?. Turkl?t ir j?p?rbauda, vai atbilstoši visp?r?jam principam par ties?bu uz aizst?v?bu iev?rošanu nodok?u maks?t?jam ir bijusi iesp?ja administrat?vaj? proces? piek??t šiem pier?d?jumiem un tikt uzklaus?tam to sakar?.

83 Attiec?b? uz ties?b?m uz priv?to dz?vi saist?b? ar p?rtveršanu skat., piem?ram, Eiropas Cilv?kties?bu tiesas (ECT) spriedumus, 1990. gada 24. apr?lis, *Kruslin* pret Franciju (CE:ECHR:1990:0424JUD001180185); 2010. gada 18. maijs, *Kennedy* pret Apvienoto Karalisti (CE:ECHR:2010:0518JUD002683905), un 2015. gada 4. decembris, *Roman Zakharov* pret Krieviju (CE:ECHR:2015:1204JUD004714306). P?d?j? min?taj? liet? Eiropas Cilv?kties?bu tiesa konstat?ja tr?kumus Krievijas ties?bu aktos, ar kuriem bija reglament?ta sakaru p?rtveršana attiec?b? uz p?rtveršanu at?auju proced?r?m. Plaš?kam skat?jumam par piem?rotu l?dzsvaru starp c??u pret noziegumiem un priv?t?s dz?ves un datu aizsardz?bu skat. spriedumus, 2016. gada 21. decembris, *Tele2 Sverige* un *Watson* u.c. (C?203/15 un C?698/15, EU:C:2016:970).

84 Skat. šo secin?jumu 96.–101. un 102.–112. punktu.

85 Piem?ram, vai noteikums, kur? ir noteikts, ka vides p?rskata proced?r?s izmaksas nedr?kst b?t p?rm?r?gi augstas, ir procesu?ls vai materi?ltiesisks noteikums? Par šo jaut?jumu skat. ar? manus secin?jumus liet? *Klohn* (C?167/17, EU:C:2018:387, 82.–91. punkts).

86 Abos spriedumos šie pier?d?jumi tika ne vien apspriesti p?c tam, kad vair?kas puses un liet? iest?juš?s dal?bvalstis bija sniegušas savus apsv?rumus, bet ar? pamatoti ar autoritat?viem Eiropas Cilv?kties?bu tiesas pazi?ojumiem par attiec?go jaut?jumu (skat. spriedumus, 2011. gada 21. decembris, *N.S.* u.c. (C?411/10 un C?493/10, EU:C:2011:865, 88.–90. punkts), un 2016. gada 5. apr?lis, *Aranyosi* un *C?ld?raru* (C?404/15 un C?659/15 PPU, EU:C:2016:198, 43.–60. punkts). Es noteikti neierosinu, ka apgalvojumiem par sist?miskiem tr?kumiem vis?s liet?s vienm?r b?tu j?b?t pamatoti ar š?da veida vai apjoma pier?d?jumiem. Šis sal?dzin?jums tikai par?da konceptu?li krasi atš?ir?go iesniegto pier?d?jumu l?meni.

87 K? nedaudz piemin?ju šo secin?jumu 24. un 44. punkt?, š?iet, ka valsts tiesu vid? past?v domstarp?bas par to, k? interpret?t jauno ties?bu aktu. Var?tu diplom?tiski piebilst, ka l?gum? sniegt prejudici?lu nol?mumu atspogu?ot?s domstarp?bas starp iesniedz?jtiesu, no vienas puses, un *Varhoven kasatsionen sad* (Augst?k? kas?cijas tiesa) un *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pils?tas tiesa), no otras puses, š?iet, ir v?l dzi??kas.